

Netwerkondersteuning

Het pad naar een betere samenwerking voor
iedereen

Scriptie

Auteur: K.M.A. Giele (00062721)

Course: CU16564 (Praktijkgericht Onderzoek)

Instelling: HZ University of Applied Sciences

Opleiding: Social Work

Opdrachtgever: Juvent

Docenten: A. Minderhoud/K. van Gorkom

Uitgave: Vlissingen

Onderzoeksinstelling: Juvent

Begeleider onderzoeksinstelling: Mirjam van Houte

Datum: 09-05-2016

Versie: 1.0

Netwerkondersteuning

Het pad naar een betere samenwerking voor iedereen

Uitgave: Vlissingen

Datum: 9 mei 2016

Studentnummer: 00062721

Opleiding: Social Work

Semester: 8

Studieonderdeel: Praktijkgericht Onderzoek

Docenten: A. Minderhoud/K. van Gorkom

Begeleider: A. Minderhoud

Onderzoeksinstelling: Juvent

Begeleider onderzoeksinstelling: Mirjam van Houte

Versie: 1.0

Samenvatting

De samenwerking met ouders en jongeren is van belang in de jeugdhulpverlening, maar soms willen mensen niet mee werken. Door een slecht lopende samenwerking komt een positieve uitkomst voor de hulpverlening in gevaar. Daarom is er in dit onderzoek gekeken naar het in kaart brengen van de relatie tussen de ouders, begeleiding en jongeren. Door het in kaart te brengen van de onderlinge verbanden werd de centrale onderzoeksvraag beantwoordt, deze onderzoeksvraag luidde: *“Hoe kan de begeleiding van woon- en behandelgroep het Anker cliënten, gedurende hun verblijf bij Juvent, ondersteunen in hun relatie met ouders op gebied van netwerkondersteuning?”*

Het onderzoek werd verricht op woon- en behandelgroep het Anker van Juvent en werd uitgevoerd door middel van een kwalitatief onderzoek, dit betekent dat er gekozen is voor het afnemen van interviews met de respondenten. Uit de resultaten bleek dat de samenwerking met ouders in het algemeen goed kan verlopen, maar dat er veel factoren de samenwerking kunnen aantasten. Hierbij kan de problematiek van de jongeren en/of die van de ouders zelf een probleem vormen.

Geconcludeerd kon worden dat de ouders toch betrokken moeten worden in de hulpverlening en dit doen de begeleiders door contact op te zoeken en open te staan voor contact. De begeleiding luistert en ze bieden advies en tips. Ze gaan gesprekken aan met de ouders in het belang van het kind. Eén van de aanbevelingen uit dit onderzoek beschrijft het stellen van verplichtingen voor ouders als voorwaarden voor het behandelen van hun kind.

Abstract

Cooperation with parents and young people is important in youth care, but sometimes people do not want to work together. When the cooperation is bad, a positive outcome for the youth's care comes in jeopardy. Therefore, this study looked at the relations between the parents, professional and youth. By looking at the relations between them the central research question was answered, this question was: *"How can the professionals working at the residential- and treatment group het Anker help the clients during their stay at Juvent in their relationship with parents when looking at network support?"*

The research was conducted in residential- and treatment group het Anker from Juvent and was carried out by means of a qualitative research, this means that the researcher chose for conducting interviews with the respondents. The results showed that cooperation with parents can go well, in general, but there are many factors which can affect the cooperation. Here, the problems of young people and/or those of the parents can be a problem.

It was concluded that the parents have to be involved in the granting of aid and the professionals do so by making contact with and being open to contact. The professionals listen and offer advice and tips. They have conversations with parents in the best interests of the child. One of the recommendations from this study describes having obligations for parents as conditions for the treatment of their child.

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....	1
2. Theoretisch kader	3
2.1 Kernbegrippen	3
2.1.1 Wet op de Jeugdzorg.....	3
2.1.2 Sociaal netwerk	4
2.1.3 Netwerkondersteuning	5
2.2 Uitgangspunten voor het onderzoek	9
2.3 De begrippen.....	10
3. Methode van onderzoek.....	11
3.1 Onderzoekstype en ontwerp.....	11
3.2 Onderzoekspopulatie, onderzoekseenheden, respondenten en steekproef	11
3.3 Dataverzameling, registreren en verwerken	11
3.4 Betrouwbaarheid, validiteit en bruikbaarheid	12
3.5 Topiclijst.....	14
3.6 Tijkpad	14
4. Resultaten	16
4.1 Verloop van het veldwerk	16
4.2 Veranderingen in het werkveld	16
4.2.1 Veranderingen op de groep	16
4.2.2 Veranderingen binnen Juvent	16
4.3 Het sociaal netwerk	17
4.3.1 De sterkte van een sociaal netwerk	17
4.3.2 Beschikbare steun	17
4.3.3 Netwerkanalyse	17
4.3.4 Opstellen van doelen	17
4.4 Psycho-educatie	18
4.4.1 Interactie met de ouders.....	18
4.4.2 Problemen van de ouders of het netwerk.....	18
4.5 Emotionele ondersteuning.....	19
4.5.1 Houding naar ouders toe	19
4.5.2 Openheid van het Anker	19
4.6 Concrete en praktische ondersteuning	19
4.6.1 Aanbod.....	19

4.6.2 Terug kunnen vallen op het sociale netwerk.....	19
4.7 Belangenbehartiging	20
4.8 Instructies geven	20
5. Discussie	21
5.1 Veranderingen in het werkveld	21
5.2 Het sociaal netwerk	21
5.3 Netwerkondersteuning	23
6. Conclusies en aanbevelingen	26
6.1 Conclusie.....	26
6.2 Aanbevelingen	28
7. Evaluatie	30
Bibliografie	31
Bijlage 1: Topiclijst	33
Bijlage 2: Leeg interviewformulier	34
Bijlage 3: Feedbackverslag van de opdrachtgever.....	37
Bijlage 4: Een transcript.....	38
Bijlage 5: Handtekeningenlijst	52

1. Inleiding

Naar aanleiding van veranderingen in de (jeugd) wet is het werkveld van de Social Worker aan het veranderen (Rijksoverheid, 2013). Familie, vrienden en kennissen van cliënten hebben een grotere rol in de hulpverlening. In combinatie met de onderzoeksopdracht voor de onderzoeker vanuit de opleiding zal een klein onderdeel van deze verandering onderzocht worden. Dit zal gebeuren binnen een woon- en behandellocatie, het Anker, van de organisatie genaamd Juvent. Op deze locatie wonen jongeren met verschillende problematieken, maar de meeste jongeren hebben in ieder geval een licht verstandelijke beperking (Anker, 2015). De leeftijden van de jongeren verschillen, omdat bewoners van de locatie kunnen verhuizen en nieuwe bewoners in de plaats kunnen komen. Momenteel zit de leeftijd, van de jongeren op de woon- en behandelgroep, tussen veertien en negentien jaar. De samenwerkingsrelatie tussen de cliënten (in dit onderzoek zijn dit jongeren), hun ouders en de professionals (de begeleiders) zal onderzocht worden, met de nadruk op de relatie tussen de ouders en de professionals. In nieuwe wetten, die van effect zijn gegaan in Nederland in 2015, spreekt men over een samenleving waarin men voor elkaar zorgt en gegeven zorg zo kort mogelijk moet duren (Rijksoverheid, 2013). Zorg zou pas gezocht moeten worden wanneer het netwerk het niet alleen aan kan. Verder benoemd de Wet op de Jeugdzorg dat men moet uitgaan van de eigen krachten en verantwoordelijkheid bij de jongeren en de ouders. Met hulp van het sociaal netwerk van de cliënten worden oplossingen gezocht (Rijksoverheid, 2013). In de praktijk kan gezien worden dat dit niet altijd mogelijk is, omdat men niet altijd open staat voor een samenwerkingsrelatie (Anker, 2015).

Het belangrijkste begrip voor dit onderzoek is netwerkondersteuning. Netwerkondersteuning gaat over het opbouwen, stimuleren en/of onderhouden van een netwerk, oftewel mensen rondom een persoon waaruit diegene steun kan krijgen. Deze steun zal ook wederzijds zijn in een (sociaal) netwerk. Een (sociaal) netwerk is een verzameling van personen die onderling verbonden zijn. Dit kan familie zijn, maar ook vrienden, bekenden en diensten. Een netwerk kan spontaan ontstaan zijn, maar het kan ook geïnitieerd zijn door een bepaalde persoon (Hoogland, et al., 2013). Netwerkondersteuning is een middel voor gezinnen, om de thuissituatie opnieuw te kunnen begrijpen en regie te kunnen uitoefenen. Men staat niet alleen op de wereld, maar samen. Iedereen heeft steun en verbondenheid nodig (Schamhart & Colijn, 2012). Om een goed beeld te verkrijgen van het probleem zal dit onderzoek zich richten op vijf aspecten van netwerkondersteuning, namelijk: psycho-educatie, emotionele ondersteuning, concrete en praktische ondersteuning, belangenbehartiging en het geven van instructies.

Deze aspecten worden benoemd in een onderzoek uit 2010 genaamd *Family Support in Children's Mental Health* waarin het belang van het onderwerp wordt uitgelegd. Zo gaat psycho-educatie, oftewel informatieve en educatieve ondersteuning, over het geven van voorlichting over het gedrag en ontwikkelingen van het kind (Hoagwood, et al., 2010). Het volgende aspect is de emotionele en concrete ondersteuning (Hoagwood, et al., 2010). Hierbij wordt de aandacht gericht op de communicatie binnen families en/of het hele sociale netwerk met als doel dat gezinnen over hun gevoelens praten en ouders zich gewaardeerd en begrepen worden. De concrete ondersteuning gaat over het bieden van diensten zoals transport, of geld in noodgevallen (Hoagwood, et al., 2010). Het derde aspect gaat over belangenbehartiging. Hierbij kan gedacht worden aan het verstrekken van specifieke informatie (Bartelink, 2012). Het vierde aspect, het geven van instructies, is gericht op het aanleren van competenties aan de ouders, zodat zij op een effectieve manier om kunnen gaan met de ziekte of het gedrag van hun kind (Bartelink, 2012).

Voor dit onderzoek zal de nadruk gelegd worden op de ouders van cliënten, in plaats van het gehele netwerk van een cliënt. Hiermee wordt het onderzoek afgebakend en kan de onderzoeker zich meer verdiepen in de vijf aspecten van netwerkondersteuning. De ouders zijn een belangrijke groep in het werk met jongeren, met name vanwege het kunnen verkrijgen van steun uit het netwerk en vanwege het ouderlijk gezag. Zodoende worden ouders betrokken bij het hulpverleningstraject (Juvent, 2015). Zoals eerder vernoemd is een samenwerkingsrelatie tussen de hulpverlener (de professional) en de ouders van belang. In de praktijk wordt gezien dat het werken met netwerkondersteuning een probleem is, omdat sommige ouders niet open staan voor het ontvangen van hulp. Dit probleem heeft betrekking op alle betrokkenen in het hulpverleningsproces, voornamelijk de ouders, de begeleiding en de jongere, omdat niemand gelukkig wordt van een slecht lopende samenwerking. Door een slecht lopende samenwerking komt een positieve uitkomst voor de hulpverlening in gevaar. Het netwerk zou er juist voor moeten zorgen dat het mogelijk is om aan één plan te werken met de cliënt. Verder kunnen ouders hun eigen opvattingen en ideeën hebben die niet overeen komen met de visie van de begeleiders, hierover zou men moeten kunnen samenwerken om tot een compromis te komen (Anker, 2015). Een mogelijkheid tot verbetering in het netwerkondersteuning zou bij de ouders van de cliënten kunnen liggen, maar dit zal onderzocht moeten worden. Het probleem rondom netwerkondersteuning zal onderzocht worden aan de hand van de hoofdvraag, namelijk: *“Hoe kan de begeleiding van woon- en behandelgroep het Anker cliënten, gedurende hun verblijf bij Juvent, ondersteunen in hun relatie met ouders op gebied van netwerkondersteuning?”* Deze vraag zal beantwoord worden aan de hand van 5 deelvragen. De antwoorden op deze deelvragen zullen komen uit afgenomen interviews. De deelvragen luiden:

- 1) Hoe kan de begeleiding de cliënten en hun ouders ondersteunen op gebied van psycho-educatie?
- 2) Hoe kan de begeleiding de cliënten en hun ouders ondersteunen op gebied van emotionele ondersteuning?
- 3) Hoe kan de begeleiding de cliënten en hun ouders ondersteunen op gebied van concrete, praktische ondersteuning?
- 4) Hoe kan de begeleiding de cliënten en hun ouders ondersteunen op gebied van belangenbehartiging?
- 5) Hoe kan de begeleiding de cliënten en hun ouders ondersteunen op gebied van instructies geven?

Het probleem kan zich op meerdere plaatsen voor doen, maar voor dit onderzoek zal alleen gericht worden op woon- en behandellocatie het Anker van Juvent gevestigd in de stad Terneuzen. Dit onderzoek zal, door middel van het beantwoorden van de onderzoeksvraag, de banden tussen de begeleiding en ouders van jongeren in kaart brengen en eventueel handvaten bieden wanneer de resultaten hiernaar wijzen.

Na deze inleiding zullen in hoofdstuk twee de kernbegrippen uitgelegd worden, samen met een overzicht van de belangrijke begrippen en de uitgangspunten voor dit onderzoek. In hoofdstuk drie is de methode van het onderzoek beschreven. Hieronder vallen aspecten zoals het type onderzoek, de gekozen soort steekproef en hoe de data zal worden verzameld en gebruikt. Na deze hoofdstukken is er een literatuurlijst te vinden met alle bronnen die gebruikt zijn in dit eerste deel van het onderzoeksrapport. Na de uitvoering van het onderzoek in de tweede fase zal dit rapport worden aangevuld met de resultaten van het onderzoek, een discussie over de resultaten, een conclusie en aanbevelingen.

2. Theoretisch kader

In dit hoofdstuk komen de kernbegrippen en de uitgangspunten voor het onderzoek aan bod, samen met een overzicht van alle belangrijke begrippen uit het onderzoek. Met dit als begin zal de uitvoering van het onderzoek zich gaan richten op het in kaart brengen van de relaties tussen ouders, het kind en de professionals. Dit doel zal bereikt worden door interviews af te nemen en de data te analyseren. Met deze aanpak zal de onderzoeksvraag beantwoordt kunnen worden.

Het onderzoek wordt uitgevoerd bij Juvent, stichting voor het helpen van kinderen/jongeren, hierdoor zal de Wet op de Jeugdzorg ook even aan bod komen. Om een beter beeld te verkrijgen over de aanleiding van het onderzoek zal als eerst de *Wet op de Jeugdzorg* worden uitgelegd. Hierna zullen de begrippen *sociaal netwerk* en *netwerkondersteuning* volgen.

2.1 Kernbegrippen

2.1.1 Wet op de Jeugdzorg

In januari 2015 is er een vernieuwde Wet op de Jeugdzorg in effect gegaan (Rijksoverheid, 2013). Deze veranderingen in de wet waren tot stand gekomen door tekortkomingen in de vorige wet. Met redenen zoals, onder andere, financiën die werkten richting dure gespecialiseerde zorg, afwijkend gedrag werd te snel behandeld met medicatie en samenwerking rondom gezinnen en kinderen was niet voldoende (Rijksoverheid, 2013).

De nieuwe Wet op de Jeugdzorg gaat over effectiever en efficiënter werken, maar ook over de participatiesamenleving waarin Nederland zich nu verkeert en de decentralisatie van de macht (Rijksoverheid, 2013). De decentralisatie houdt in dat de gemeenten verantwoordelijk zijn voor de zorg. Hierdoor ligt er minder druk bij bedrijven en professionals. Door deze verminderde druk zullen professionals en bedrijven meer tijd hebben voor het vinden, en het toepassen, van de juiste hulp. In de Wet op de Jeugdzorg zijn vijf doelen opgesteld (Rijksoverheid, 2013).

Het eerste doel gaat uit van de eigen krachten en verantwoordelijkheid van de jongeren en de ouders. Met hulp van het sociale netwerk van de persoon, of personen, in kwestie worden problemen opgelost (Rijksoverheid, 2013). Dit doel sluit aan met het onderdeel preventie. Het tweede doel gaat over het ontzorgen, normaliseren en minder gebruik van medicatie. Dit bereikt men door de opvoedkunde te versterken in verschillende omgevingen. Deze omgevingen kunnen zijn wijken, scholen, gezinnen en/of kinderopvangen (Rijksoverheid, 2013). Het volgende doel is het bieden van hulp op maat, zowel eerder en gepaster. Zodoende wordt er geprobeerd minder personen in de (dure) gespecialiseerde hulp te hebben. Het uitgangspunt 'één gezin, één plan, één regisseur' is het vierde doel. De beredenering hierachter is dat, door een intensievere samenwerking met één persoon kan er een betere samenwerkingsrelatie ontstaan met de jongere in kwestie en/of het gezin. Met een betere samenwerkingsrelatie zijn er meer mogelijkheden beschikbaar, omdat er een vertrouwensband ontstaan is (Rijksoverheid, 2013). Het laatste doel is in het begin al vernoemd, namelijk, de mindere regeldruk voor professionals en bedrijven. Doordat er minder te regelen valt kan er meer focus gelegd worden op het vinden en toepassen van de juiste (gepaste) hulp (Rijksoverheid, 2013). Het gebruik van het sociaal netwerk is constant in elk doel van de wet. Het inzetten van het eigen sociale netwerk en de eigen krachten is een grote verandering in de zorg (Rijksoverheid, 2013).

2.1.2 Sociaal netwerk

Algemeen

Zoals vermeldt in de inleiding is een sociaal netwerk een verzameling van personen die onderling verbonden zijn. Dit kan familie zijn, maar ook vrienden, bekenden en diensten. Een netwerk kan spontaan ontstaan zijn, maar het kan ook geïnitieerd zijn door een bepaalde persoon (Hoogland, et al., 2013). Een sociaal netwerk gaat dus niet alleen over familie, maar over duurzame relaties in iemands leven en het gevoel van verbondenheid (Bartelink, 2012). Zo bestaan er meerdere cirkels in een sociaal netwerk, waarbij iemand heel dichtbij staat (de binnenkant) en verbondenheid en steun kan ervaren van een persoon of juist veraf (aan de buitenkant) waarbij de verbondenheid en steun niet, of amper, bestaat. In de buitencirkel kan bijvoorbeeld een gezondheidsinstelling staan, met hechte vrienden in de binnen cirkel (Bartelink, 2012). Dit betekent niet dat personen uit een sociaal netwerk enkel steun bieden. Het bieden van steun is geen voorwaarde van onderlinge verbanden in een sociaal netwerk, het is een functie waaraan een persoon in het netwerk kan voldoen (Glanz, Rimer, & Viswanath, 2008).

Netwerkliden zijn als het ware rolmodellen (sociaal invloed), maar houden ook sociale controle door gewenst gedrag te laten zien (Bartelink, 2012). Deze voorbeeldfunctie kan ook een slecht invloed zijn op een kind vanuit het sociaal netwerk. Sociale ondermijning kan namelijk ook gebeuren (Glanz, Rimer, & Viswanath, 2008). Sociale ondermijning is een proces waarin men anderen negatief benaderd en kritiek geeft. De doelen van een persoon kunnen hierdoor worden belemmerd (Glanz, Rimer, & Viswanath, 2008).

Het sociaal netwerk kan praktische ondersteuning, psychologische of emotionele ondersteuning en een normatieve functie omvatten (Bartelink, 2012). De functies worden in verschillende onderzoeken beschreven onder verschillende begrippen en indelingen, maar de basis komt steeds terug op de bovengenoemde functies (Bartelink, 2012) (Glanz, Rimer, & Viswanath, 2008). Deze soorten steun komen ook voor in de belangrijke aspecten van netwerkondersteuning, namelijk psycho-educatie, emotionele ondersteuning, concrete & praktische ondersteuning, belangenbehartiging en het geven van instructies. Het sociaal netwerk speelt een belangrijk onderdeel in het welzijn van een persoon (Pernice-Duca, 2010). Door een sociaal netwerk voelt men zich geliefd en verzorgd. Verder kan men sociale steun ontvangen in een netwerk, dit zijn de sociale middelen die mensen ervaren in hun omgeving van het (sociaal) netwerk zoals waardering en gezelschap. Intensief contact met het netwerk en veel sociale steun wordt in verband gebracht met groter gebruik van de algemene (medische) diensten en minder gebruik van specialistische zorg (Maulik, Eaton, & Bradshaw, 2009). Hieraan kan het verband worden gelegd dat een verbreking in het netwerk één van de meest voorkomende, en verwoestende, gevolgen is van iemand met een (ernstige) psychische aandoening (Pernice-Duca, 2010).

Factoren die een sociaal netwerk kunnen beïnvloeden

De eerste factor die het sociale netwerk kan beïnvloeden is de (psychische) gezondheid van een persoon, zoals voorafgaand ook vermeld staat (Pernice-Duca, 2010). Het hebben van een hecht sociaal netwerk kan ervoor zorgen dat men geen specialistische zorg nodig heeft (Maulik, Eaton, & Bradshaw, 2009). Hier tegenover staat dat een (ernstige) psychische aandoening het sociaal netwerk rondom een persoon negatief kan beoordelen (Pernice-Duca, 2010). Naast deze factor bestaan er vele anderen.

Een van deze anderen is de waargenomen steun versus de werkelijke en/of beschikbare steun. Waargenomen steun is de overtuigingen van een persoon over de beschikbaarheid van steun in het netwerk (Gottlieb & Bergen, 2010). Terwijl werkelijke steun meetbaar is. Er kan worden genoemd welke soorten steun ontvangen zijn door een bepaalde persoon. Hiertussen kan de communicatie mislopen. De persoon die steun ervaart kan andere gedachten hebben over de aard van de steun, zo kan een persoon steun ook anders waarnemen dan deze eigenlijk bedoeld is. Verder is het mogelijk dat er beschikbare steun is in de omgeving, waar de persoon zelf niet aan denkt (Gottlieb & Bergen, 2010). Hier ontstaat een verschil tussen de waarnemingen van een persoon en de werkelijkheid (Gottlieb & Bergen, 2010).

De beschermende factor heeft veel invloed op de werking van het sociaal netwerk (Bartelink, 2012). De beschermende factor van een sociaal netwerk is cruciaal voor een hecht sociaal netwerk (Houkes & Kok, 2009). Zo ervaren ouders in een hecht sociaal netwerk meer ontspanning in het opvoeden van kinderen en is er meer sprake van positieve relaties met de kinderen. Bij het ervaren van een positievere relatie met ouders kunnen kinderen nog gelukkiger zijn met een positieve relatie met grootouders, zoals een onderzoek aantoont (Houkes & Kok, 2009). Dit onderzoek heeft onderzocht dat kinderen met een positieve relatie met hun grootouders gelukkiger zijn dan kinderen die dit niet hebben. Een betrokken netwerk beschermt de kinderen wanneer er risicofactoren en problemen optreden (Houkes & Kok, 2009). Dit zijn enkele voorbeelden van het belang van deze factor en welke gevolgen het kan hebben. Door het ervaren van praktische of emotionele steun, zowel bij ouders als bij kinderen, wordt de kans op escalatie van opvoedingsproblemen en bedreigingen in iemands leven kleiner (Bartelink, 2012). Dit komt doordat men meer kan verdragen als steun ervaren wordt uit het netwerk en komt voornamelijk voor bij kinderen in een problematische situaties in het opvoeden. Zoals hiermee wordt aangetoond is het sociaal netwerk een hulpbron (Bartelink, 2012). Doordat het netwerk steun kan bieden aan een persoon kan ook meteen deels de professionele hulp vervangen worden. Bij een hecht sociaal netwerk is hierdoor de kans groter voor blijvende resultaten (Bartelink, 2012).

2.1.3 Netwerkondersteuning

Algemeen

In de inleiding van dit rapport staat het begrip netwerkondersteuning uitgelegd in de eerste alinea. Zoals hier in staat gaat netwerkondersteuning over het opbouwen, stimuleren en/of onderhouden van een netwerk, oftewel mensen rondom een persoon waaruit diegene steun kan krijgen (Hoogland, et al., 2013). Deze steun zal ook wederzijds zijn in een (sociaal) netwerk. Een sociaal netwerk is een verzameling van personen die onderling verbonden zijn. Dit kan familie zijn, maar ook vrienden, bekenden en diensten. Een netwerk kan spontaan ontstaan zijn, maar het kan ook geïnitieerd zijn door een bepaalde persoon (Hoogland, et al., 2013). Netwerkondersteuning is een middel voor gezinnen, om de thuissituatie opnieuw te kunnen begrijpen en regie te kunnen uitoefenen. Men staat niet alleen op de wereld, maar samen. Iedereen heeft steun en verbondenheid nodig (Schamhart & Colijn, 2012).

Succesfactoren in netwerkondersteuning

Netwerkondersteuning gaat over het opbouwen en/of uitbreiden van een netwerk en het de versterking van een netwerk. Hiernaast zijn het verkleinen en reorganiseren van een netwerk ook belangrijke doelen om naar te werken. Vanuit deze doelen van netwerkondersteuning kan uitleg worden gegeven over de factoren die voor succes kunnen zorgen in de praktijk. Deze factoren zijn te

vinden op de niveaus van de cliënt, het netwerk en de beroepskracht (de professional) (Hoogland, et al., 2013). Hiernaast zijn de factoren ook te vinden op organisatorisch en maatschappelijk gebied.

Onder het cliëntniveau blijkt, wanneer men vanaf het begin betrokken is bij het maken van keuzes in de hulpverlening, dat positievere resultaten mogelijk zijn (Hoogland, et al., 2013). Deze keuzes kunnen onder andere gaan over het betrekken van het netwerk, of opmerkingen over het hulpverleningsproces. Daarentegen heeft de situatie, het karakter van de persoon en een mogelijke beperking veel invloed op de mogelijkheden en kwaliteit van het beschikbare netwerk. Op het netwerk niveau kan men beter ondersteuning bieden en het netwerk uitbreiden, bij een actieve houding van het netwerk in het hulpverleningsproces van een persoon (Hoogland, et al., 2013). Een gevaar aan de afhankelijkheid van een cliënt aan een netwerk is overvraging, zowel door cliënten zelf als door professionals. Als beroepskracht, een professional, moet men op het derde niveau kennis hebben over ondersteunende activiteiten met betrekking tot netwerkondersteuning (Hoogland, et al., 2013). Dit kan onder andere gaan over een effectieve werkwijze, hulpmiddelen en contact met de cliënt. De kracht waar het netwerk van beschikt moet een professional kunnen inschatten, zodat overvraging niet zal gebeuren, en de professional uiteindelijk overbodig kan zijn in een hecht netwerk (Hoogland, et al., 2013). De organisatorische en maatschappelijke factoren gaan over de doelen en werkwijzen, met de nadruk op een organisatie en beleid bij organisatorische factoren (Hoogland, et al., 2013). Dit kan samen vallen met de maatschappelijke factoren doordat maatschappelijke vraagstukken een werkwijze kan veranderen in de praktijk. Verder kan een maatschappelijke factor ook gaan over een mogelijke beperking en vooroordelen uit de samenleving (Hoogland, et al., 2013).

Naast deze factoren voor netwerkondersteuning zijn algemene werkzame factoren voor effectieve hulp van belang. Deze factoren zijn altijd goed voor een professional om zich aan te houden, ongeacht de problematiek van een cliënt of de doelgroep (Berg - le Clercq & Zoon, 2014). Als eerste zijn er organisatorische factoren als algemeen werkzame factoren, hierbij kan gedacht worden aan onder andere supervisie, veiligheid van de hulpverlener behouden en een acceptabele caseload (Yperen, Addink, Steege, & Boendermaker, 2010). Hiernaast komen de algemene werkzame factoren vanuit de praktijk zoals de een duidelijke planning en doelstelling en een werkwijze die aansluit bij de cliënt(-en) en de hulpvraag. Verder hoort de uitvoering van een interventie volgens protocollen, consistent zijn, het in de gaten houden van de motivatie van een cliënt en de kwaliteit van een relatie tussen de hulpverlener en cliënt, en het netwerk, onder deze factoren (Yperen, Addink, Steege, & Boendermaker, 2010). De hulpverlener moet vertrouwen hebben in het hulpverleningsproces en samenwerkingsrelaties aangaan met anderen. Deze relaties kunnen zijn binnen het sociale netwerk, de familie en vrienden, maar ook bij professionals van andere organisaties (Hermanns & Menger, 2009). De invloed van de hulpverlener op de resultaten speelt een grotere rol dan vaak wordt aangenomen (Hermanns & Menger, 2009), hierdoor is het van belang om veel aandacht te besteden aan de relatie tussen cliënt, het netwerk en hulpverlener. Echter is deze relatie bij kortdurende hulp minder belangrijk dan bij langdurige hulp (Yperen, Addink, Steege, & Boendermaker, 2010).

De aspecten van netwerkondersteuning

Bij netwerkgericht werken komt veel kijken met betrekking tot competenties en voorwaarden voor een goede samenwerking (Hoogland, et al., 2013). Zo zijn het geven van complimenten, goedkeuring geven, een duidelijke taakverdeling tussen professionals en het netwerk met betrekking tot de cliënt én aandacht voor de relatie van de cliënt met het netwerk belangrijke voorwaarden voor netwerkgericht werken (Hoogland, et al., 2013). Verder moet een cliënt en het netwerk open staan

voor hulp van professionals en hulp van anderen. Het is het voor en professional van belang om onder andere duidelijkheid te scheppen in de samenwerkingsrelaties, respect te hebben en een open houding te hebben naar de cliënt en het netwerk toe (Hoogland, et al., 2013).

Wanneer men samen kan werken naar een duidelijk algemeen doel zal de samenwerking soepeler kunnen verlopen (Hoogland, et al., 2013). Hierdoor is het belangrijk als professional om het netwerk te ondersteunen op verschillende aspecten van netwerkondersteuning. Deze aspecten zijn psycho-educatie, emotionele ondersteuning, concrete & praktische ondersteuning, belangenbehartiging en het geven van instructies (Hoagwood, et al., 2010). Deze aspecten zullen uitgelegd worden met het oog op de betekenis voor de professionals, de ouders (of voogd) van een cliënt en de cliënt zelf.

Psycho-educatie

Psycho-educatie, oftewel informatieve en educatieve ondersteuning, gaat over het geven van voorlichting over het gedrag en ontwikkelingen van het kind (Hoagwood, et al., 2010). Dit kan bijvoorbeeld gaan over het geven van informatie over een bepaalde ziekte, de gevolgen en behandeling opties. De professional kan voorbeelden geven over het omgaan met het kind die een bepaalde ziekte heeft en een netwerkanalyse kan van pas komen (Nederlands Jeugd Instituut, 2015). Met deze analyse kan in kaart worden gebracht welke steun men ervaart van de mensen in het (sociaal) netwerk en, wanneer nodig, waar men om steun kan vragen. Het geven van psycho-educatie is niet altijd van toepassing. Pas wanneer de professional het zinvol vindt om dit te geven kan het ingezet worden in de praktijk (Nederlands Jeugd Instituut, 2015). Wanneer er sprake is van goede contacten houdt de professional zich, wat psycho-educatie betreft, op de achtergrond. De professional kan echter wel tips geven in de omgang tussen ouders en het kind.

Emotionele ondersteuning

Het volgende aspect is de emotionele ondersteuning (Hoagwood, et al., 2010). Hierbij wordt de aandacht gericht op de communicatie binnen families en/of het hele sociale netwerk met als doel dat gezinnen over hun gevoelens praten en ouders zich gewaardeerd voelen en begrepen worden. De emotionele ondersteuning omvat veel interacties. Het heeft een positief effect op het psychisch welbevinden, in de zin dat deze ondersteuning het welbevinden kan versterken (Bartelink, 2012). Men weet dat zij geliefd en gewaardeerd zijn in hun netwerk en ervaren gezelschap. Zo bestaat ook sociaal kapitaal als een deelfunctie, dit gaat over wederkerigheid en vertrouwen in anderen (en wederzijds vertrouwen) (Glanz, Rimer, & Viswanath, 2008). Verder weet men dat er voor hen gezorgd wordt wanneer mensen in het (sociaal) netwerk rondom hen klaar staan. Denk hierbij aan de relatie tussen een kind en de ouders. Hier tegenover geldt ook het bieden van steun. Wanneer men goed in zijn of haar vel zit, en hechte banden heeft in het netwerk, is men beter in staat om ondersteuning te bieden in de omgeving (Bartelink, 2012).

Concrete en praktische ondersteuning

De concrete en praktische ondersteuning gaat over het bieden van diensten zoals transport, of geld in noodgevallen (Hoagwood, et al., 2010). Praktische ondersteuning houdt in dat men een beroep kan doen op mensen in hun omgeving voor praktische zaken (Bartelink, 2012). Dit kan bijvoorbeeld zijn voor huishoudelijke hulp te vragen aan ouders, hulp bij het klussen in een huis, vragen voor oppas of hulp vragen bij het betalen van de huur (Hoogland, et al., 2013). In een hecht sociaal netwerk is men sneller bereid een beroep te doen op anderen binnen het netwerk en is de kans groter op psychologische of emotionele steun (Bartelink, 2012). Bij een sterk netwerk is men meer bereid om bijvoorbeeld een luisterend oor te bieden of het krijgen van waardering. Hieronder valt ook dat men

meer bereid zal zijn iemand te steunen in nood of te helpen bij het oplossen van problemen als men een hecht netwerk kent (Bartelink, 2012).

Belangenbehartiging

Het vierde aspect gaat over belangenbehartiging. Hierbij kan gedacht worden aan het verstrekken van specifieke informatie over, bijvoorbeeld ouderlijke rechten en middelen of coaching over hoe men moet handelen in bepaalde situaties (Bartelink, 2012). Iedereen heeft eigen belangen, maar wanneer deze niet overeenkomen kan er een conflict ontstaan (Lang & Molen, 2012). Er kan gesproken worden over een belangenconflict wanneer twee partijen, bijvoorbeeld ouders en het kind (of de professional), strijden over het belangrijkste belang (Macionis, Peper, & Leun, 2010). Zo kan het kind iets anders in gedachten hebben, qua doelen in de hulpverlening, dan de ouders. De professional heeft ook belangen, namelijk vanuit het beroep en de organisatie (Lang & Molen, 2012). De professional moet de belangen van iedereen kunnen uithoren en een goed advies geven of keuze nemen op basis hiervan. Verder focust het aspect zich op het opbouwen van leiderschap vaardigheden van de ouders. Zodat de ouders zich als voorstander, in het belang van het kind, kan stellen in de hulpverlening. Dit zou als voorbeeld kunnen zijn wanneer een ouder met hun kind naar de dokter gaat, met het belang van het kind in gedachten, en zaken duidelijk uit kan leggen (Hoagwood, et al., 2010).

Instructies geven (aanleren van competenties)

Het laatste aspect, het geven van instructies, kan direct gelinkt worden met het opbouwen van vaardigheden. Het geven van instructies is gericht op het aanleren van competenties aan de ouders, zodat zij op een effectieve manier om kunnen gaan met de ziekte of het gedrag van hun kind (Bartelink, 2012). Verder kunnen ook competenties aangeleerd worden met betrekking tot het welzijn, zoals het oplossen van problemen en stress management (Hoagwood, et al., 2010). Er bestaan veel verschillende interventies, waarin het aanleren van competenties een groot onderdeel is. Het doel van deze interventies is het behalen van bepaalde competenties, gericht op het probleemoplossend vermogen van de ouders, de communicatie tussen ouders en het kind, het toezicht wat ouders op het kind hebben en het opvoedkundig handelen van de ouders (Zoon & Foolen, 2014).

Een van deze interventies is PPG, Praktische Pedagogische Gezinsbegeleiding (Zoon & Foolen, 2014). Deze is bestemd voor ouders met een licht verstandelijke beperking. Bij deze interventie werden vier strategieën gevonden voor lvb-ouders die van belang zijn, namelijk het voorkomen van overbelasting, het versterken van het sociaal netwerk, het bieden van een perspectief en een multidisciplinaire aanpak. Hiernaast is een ander voorbeeld van een interventie, gericht op het aanleren van competenties, Triple P (Blokland & Rijn, 2008). Triple P, Positief Pedagogisch Programma, is een laagdrempelig programma gericht op het verminderen, en voorkomen van (ernstige) emotionele en gedragsproblemen bij kinderen. Dit gebeurt door het versterken van de kennis, de vaardigheden en het zelfvertrouwen van ouders.

2.2 Uitgangspunten voor het onderzoek

De samenhang tussen de drie kernbegrippen (Wet op de Jeugdzorg, sociaal netwerk en netwerkondersteuning) is te verklaren doordat men in de praktijk, in een hulpverleningsproces, werkt met een cliënt en zijn of haar (sociaal) netwerk. Om te kunnen werken met het sociaal netwerk moet de professional kennis hebben over de werking van het netwerk van de cliënt. De professional moet het netwerk kunnen ondersteunen zodat de cliënt een succesvol hulpverleningsproces kan afronden en het opgevangen kan worden door het netwerk nadat de hulp is afgerond. De werkwijze waarop dit gedaan kan worden komt voort uit de doelen uit de Wet op de Jeugdzorg, waar de nadruk op het sociaal netwerk ligt van kinderen en jeugd.

Voor dit onderzoek is het noodzakelijk om verdiept te zijn in het belang van het sociale netwerk, in het algemeen en welke factoren een netwerk kunnen beïnvloeden. Hierdoor kan men namelijk beter begrijpen waarom netwerkondersteuning cruciaal is voor een succesvol hulpverleningsproces.

De functies en factoren van een sociaal netwerk hebben allemaal invloed op relaties in het netwerk onderling. Zo kunnen bepaalde factoren, zoals een slecht verleden en ervaringen met een persoon, ervoor zorgen dat een relatie moeizaam verloopt terwijl deze persoon van belang kan zijn voor het welzijn van een cliënt. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan een moeder of vader. Bij het ondersteunen van het netwerk kan gewerkt worden aan het repareren van een relatie, of kan in ieder geval aandacht aan besteed worden hieraan en duidelijkheid gebracht worden in het leven van de cliënt (en de rest van het netwerk). Hierbij wordt gekeken naar de vijf aspecten van netwerkondersteuning. Om te herhalen, dit zijn psycho-educatie, emotionele ondersteuning, concrete & praktische ondersteuning, belangenbehartiging en het geven van instructies. Deze vijf aspecten hebben een nauwe samenhang en zijn de uitgangspunten van dit onderzoek. De inhoud van deze vijf aspecten in het werkveld zal in de uitvoeringsfase van het onderzoek onderzocht worden.

2.3 De begrippen

In het kort worden de belangrijkste begrippen in een tabel weergegeven. Samen met een korte uitleg over betekenis van de begrippen kan deze tabel zorgen voor een overzicht van de rode draad in dit onderzoek.

Begrippen	Uitleg
Begeleiders	In de context van dit onderzoek wordt hiermee bedoelt: Begeleiders zijn de pedagogische werknemers (de professionals) op de locatie van het onderzoek. De werknemers zijn geschoold in pedagogiek of social work.
Het Anker	De woon- en behandellocatie waar het onderzoek uitgevoerd gaat worden. Deze locatie is gevestigd in Terneuzen.
Cliënten	Dit begrip is, in dit onderzoek, gelijk aan de woorden jongeren, het kind en bewoner. Deze personen wonen op het Anker en worden hier begeleid door de professionals.
Participatiesamenleving	Een samenleving waarin iedereen verantwoordelijkheid neemt voor zijn of haar eigen leven en omgeving. Dit gebeurt zonder hulp van instanties.
Wet op de Jeugdzorg	De wet streeft hulp te bieden aan jongeren en ouders bij het oplossen van opvoed en- opgroei problemen.
Sociaal Netwerk	Een naam voor een groep van betekenisvolle personen (familie, vrienden, kennissen, enz.) dat kan functioneren als een ondersteuningsbron voor het eigen welzijn.
Psychische aandoening/ziekte	Een aandoening/ziekte die wordt gekenmerkt door afwijkend gedrag en ervaringen.
Sociale steun	Bestaat uit interacties tussen mensen. Men ervaart steun zoals affectie, veiligheid, goedkeuring en samenhangigheid.
Netwerkondersteuning	Gaat over het opbouwen, stimuleren en/of onderhouden van een netwerk, oftewel mensen rondom een persoon waaruit diegene steun kan krijgen.
Psycho-educatie	Is een reeks educatieve of opvoedkundige interventies om mensen te leren omgaan met hun beperkingen, of beperkingen van naasten, door het verwerven van o.a. kennis en vaardigheden.
Emotionele ondersteuning	Dit wordt ontvangen als anderen bijvoorbeeld een luisterend oor bieden of een persoon opvrolijken.
Concrete en praktische ondersteuning	Dit wordt ontvangen als men bijvoorbeeld een persoon ergens heen brengen of hulp geven in het huishouden.
Belangenbehartiging	Omgaan met de belangen van verschillende belangen van meerdere personen en een oplossing vinden.
Instructies geven	Hiermee worden procesgerichte instructies bedoeld. Het aanleren van competenties aan de ouders, en het geven van advies, gericht op het kind.
Competenties	Vaardigheden die een persoon bezit/kan ontwikkelen om op een doelbewuste en adequate wijze proces- en resultaatgericht kan handelen.
Interventies	Er bestaan veel verschillende interventies in de praktijk. Een interventie is een ingreep, een actieve handeling om een bepaald probleem op te lossen.

3. Methode van onderzoek

In dit hoofdstuk zal worden beschreven hoe aan het onderzoek gewerkt zal worden, van begin tot eind. Vanuit het onderzoekstype en ontwerp zal uitgelegd worden wat de onderzoekspopulatie is, de onderzoekseenheden en de respondenten. Hierna volgt uitleg over, onder andere, de verzameling van data en de betrouwbaarheid van het onderzoek. Als laatste wordt er een topiclijst en een tijdpad aangegeven over het verloop van de uitvoeringsfase.

3.1 Onderzoekstype en ontwerp

Het onderzoeken van de netwerkondersteuning zal door het uitvoeren van een kwalitatief onderzoek plaatsvinden; interviews zullen worden afgenomen met een aantal respondenten. Het onderzoek zal de aard hebben van een explorerend onderzoek, doordat geen vaststaande ideeën getoetst zullen worden gedurende de uitvoering (Baarda, 2009).

Het doel van het onderzoek wordt door middel van een kwalitatief survey onderzocht. Aan de hand van semigestructureerde interviews, bestaand uit een topiclijst en verschillende openingsvragen per topic, zal informatie verworven worden. Deze vragen zullen gericht zijn op de verschillende aspecten van netwerkondersteuning en de vragen zullen open staan voor verschillende interpretaties (Baarda, 2009). Hierdoor kunnen respondenten antwoord geven zonder invulling van de onderzoekers kant. Aan de hand van de antwoorden van de respondenten zal in kaart gebracht kunnen worden hoe de (samenwerkings-)relatie tussen ouders, kind en professional er uit ziet in de praktijk. Hier kan mogelijk een advies uit voortkomen over de verbetering in netwerkondersteuning in de praktijk, maar dit is niet het doel van dit onderzoek.

3.2 Onderzoekspopulatie, onderzoekseenheden, respondenten en steekproef

Het onderzoek zal binnen de organisatie Juvent onderzocht worden met de focus op woon- en behandellocatie het Anker te Terneuzen, de stageplaats van de onderzoeker. Juvent heeft veel woon- en begeleiding locaties, waarvan de meeste locaties zijn te vinden in Middelburg. Door de grootte van de organisatie is het moeilijk om Juvent als geheel te onderzoeken, hierdoor is gekozen voor een klein onderdeel van Juvent, namelijk het Anker.

Het Anker is een zelfsturend team binnen de organisatie. Met de nadruk op zelfsturend kan de onderzoeker zich beter richten op het verwerven van consequente informatie. Dit zou namelijk moeilijker zijn bij het interviewen van begeleiders van meerdere teams, omdat niet alle teams zelfbepalend zijn. De onderzoekspopulatie in dit onderzoek zijn de medewerkers van Juvent, met als onderzoekseenheden de begeleiders van Juvent op woon- en behandellocatie het Anker (Baarda, 2009).

In het onderzoek is geen sprake van een steekproef, omdat de begeleiders op de stageplek beperkt zijn (Verhoeven, 2014). In totaal werken op de locatie acht begeleiders en om de betrouwbaarheid van het onderzoek te vergroten zullen alle acht werknemers geïnterviewd worden.

3.3 Dataverzameling, registreren en verwerken

Zoals eerder vernoemd zal de dataverzameling plaatsvinden door middel van de uitvoering van semigestructureerde interviews (Baarda, 2009). Met een aantal openingsvragen in de topiclijst zullen de interviews aan de gang worden gebracht, echter, na deze openingsvragen zal een interview open verlopen. Hier is voor gekozen zodat een respondent zaken naar boven kan brengen tijdens een

interview wat bruikbaar kan zijn in het onderzoek, waar de onderzoeker zelf niet aan zou denken om te vragen (Baarda, 2009). Ook zullen de vragen open zijn voor verschillende interpretaties, hierdoor hoopt de onderzoeker meningen te horen uit verschillende hoeken over netwerkondersteuning en kan, bij de analyse, een meer volledig beeld geschetst worden over netwerkondersteuning in de praktijk.

Het registreren van deze interviews zal gebeuren door middel van opname via telefoon. Vanaf de telefoon zal de opname van een interview op een computer worden gezet, via Google Drive, zodat het verwerkt kan worden. Het registreren van de data wordt op deze manier gedaan zodat het bewijs van de afgenomen interviews zal blijven bestaan, zowel online op Google Drive en lokaal op de harde schijf van de computer van de onderzoeker. Hiermee kan later in het onderzoek op teruggevallen worden en zal het verwerken van de data soepel verlopen doordat het snel opnieuw te vinden is.

De verwerking van de interviews zal gebeuren door middel van het uittypen van de interviews. Het uittypen zal zorgen voor een letterlijke weergave van de interviews, een transcript, waarna het analyseren van de data kan plaatsvinden (Baarda, 2009). Deze data analyse vindt plaats volgens een inductief karakter. Dit betekent dat er een bepaalde structuur in de data gezocht wordt en geen voorafgaande theorie getoetst wordt (Verhoeven, 2014). Het proces wat doorlopen wordt voor het analyseren van de antwoorden heet coderen. Bij het analyseren van de data zullen, als eerste, de transcripten worden doorgelezen en fragmenten geselecteerd worden naar bruikbare antwoorden. Wanneer de bruikbare fragmenten gevonden zijn zal hierna gekeken worden welke waarde deze antwoorden hebben en zullen de fragmenten onder één woord gecategoriseerd worden (Verhoeven, 2014). Wanneer blijkt dat meerdere categorieën op elkaar lijken zullen deze samen worden gebracht onder één ruimere categorie. Na deze categorisatie kan gekeken worden naar de groepering van de woorden (Verhoeven, 2014). Er komt een orde en hiërarchie naar boven bij deze stappen. Verbanden tussen de woorden, oftewel codes of begrippen, worden gezocht. De structuur binnen de begrippen, en tussen begrippen, wordt onderzocht (Verhoeven, 2014). Er wordt gezocht naar de onderlinge relaties, waarna geantwoord kan worden waarom bepaalde begrippen, en volgordes, zijn gevonden in de analyse. Met al de voorgenoemde stappen kan de analyse tussen de gevonden begrippen/antwoorden en de probleemstelling van het onderzoek plaatsvinden (Verhoeven, 2014).

3.4 Betrouwbaarheid, validiteit en bruikbaarheid

De hoogte van de betrouwbaarheid geeft in een onderzoek aan in hoeverre het onderzoek vrij is van 'toevallige fouten'. Deze toevallige fouten kunnen o.a. zijn wanneer het verkeerde antwoord wordt overgenomen in de analyse. Een onderzoek is betrouwbaar wanneer het voldoet aan de herhaalbaarheidseis (Verhoeven, 2014). Wanneer het onderzoek zich zou herhalen, zou men op hetzelfde antwoord moeten komen. De betrouwbaarheid in dit onderzoek zal verhoogd worden door middel van het stellen van vaste beginvragen in de interviews. Hier is voor gekozen om de reden dat de betrouwbaarheid bij interviews laag is, omdat de onderzoeker in elk interview met andere respondenten praat (Verhoeven, 2014). De betrouwbaarheid zal ook verhoogd worden in dit onderzoek doordat de respondentengroep afkomstig zijn van hetzelfde zelfsturend team binnen Juvent. Hiernaast zal rekening worden gehouden met de omstandigheden waarin een interview zal worden afgenomen (Baarda, 2009).

De benaderingswijze en mogelijke ruis zijn twee voorbeelden van zaken waar gelet op moet worden. Hierdoor zullen interviews worden afgenomen in ruimtes, apart van mogelijke ruis, zoals mensen die een interview zouden kunnen onderbreken om iets te vragen (Baarda, 2009). Voor het vragen van

toestemming aan de respondenten zal voorafgaand een e-mail verzonden worden met belangrijke informatie over de interviews, met name worden de ethische aspecten uitgelegd (Baarda, 2009). Er zal zorgvuldig omgegaan worden met de informatie die verkregen wordt uit de observaties en interviews. Daarnaast wordt er zorgvuldig omgegaan met de volgende aspecten betreffende de betrouwbaarheid en de privacy:

- Gegevens van respondenten en mogelijke cliënten zijn anoniem verwerkt.
- De respondenten zullen geïnformeerd worden over de werkwijze en het doel van het onderzoek.
- De respondenten werken vrijwillig mee aan onderzoek.
- Het resultaat van het onderzoek heeft geen nadelige gevolgen voor respondenten.
- Het verslag is eerlijk en objectief uitgevoerd (Baarda, 2009).

Het begrip validiteit heeft betrekking op de geldigheid van het onderzoek, oftewel, in hoeverre het onderzoek vrij is van systematische fouten (Verhoeven, 2014). Hierbij wordt gekeken naar het waarheidsgehalte en de echtheid van het onderzoek. Zo kan, bijvoorbeeld, een gevoelig onderwerp ervoor zorgen dat een respondent een sociaal wenselijk antwoord zal geven en hiermee een verkeerd antwoord doorgeeft aan de onderzoeker (Verhoeven, 2014). De hoogte van de validiteit voor dit onderzoek is, om mee te beginnen, te herleiden naar de geoperationaliseerde begrippen uit het theoretisch kader. Door de correcte toepassing van deze begrippen in het operationaliseren zal worden gemeten wat gemeten hoort te worden om een antwoord te kunnen geven op de onderzoeksvraag. Hierdoor kan een incorrect en/of onvolledig theoretisch kader de validiteit van het onderzoek verlagen. Door het uitvoeren van een grondig vooronderzoek in de kernbegrippen en hieruit een topiclijst maken zal de validiteit verhoogd worden (Baarda, 2009).

Hiernaast komt de nadruk te liggen op de interne en externe validiteit (Verhoeven, 2014). In dit onderzoek zijn mogelijke valkuilen die te herleiden zijn naar de validiteit. Zo is het bij dit onderzoek niet mogelijk om een steekproef uit te voeren om respondenten te selecteren wegens het lage aantal begeleiders op de locatie. Doordat de respondenten handmatig geselecteerd zijn kan aangenomen worden dat de validiteit verminderd kan zijn (Baarda, 2009). Hier tegen in kan gezegd worden dat, aan de andere kant, de selectie ervoor kan zorgen dat de resultaten en het komende advies beter toepasbaar zijn in de praktijk, doordat het advies zich over het algemeen zal richten op de onderzochte locatie. Hieraan kan worden toegevoegd dat alle respondenten moeten meedoen aan het onderzoek, anders worden er te weinig mensen geïnterviewd en wordt de betrouwbaarheid van het onderzoek aangetast (Baarda, 2009). Een ander aandachtspunt is de groei in de praktijk versus het verloop van het onderzoek. De jeugdzorg zit nog steeds in een periode waarin ze moeten aanpassen aan de veranderingen die de nieuwe Wet op de jeugdzorg heeft meegebracht. Juvent past zich nog steeds aan, een voorbeeld hiervan is een nieuwe registratiesysteem die zich beter voldoet aan de eisen van de nieuwe wet. Deze aanpassingen kunnen ook betekenen dat, terwijl het onderzoek wordt uitgevoerd, Juvent zelf ook aanpassingen wil gaan toepassen aan de werking van netwerkondersteuning (Baarda, 2009). Hier is Juvent momenteel over aan het nadenken, maar deze aanpassingen zullen niet ingevoerd worden voordat het onderzoek voltooid is dus zal het onderzoek niet veranderd moeten worden. Deze mogelijk aanpassingen zullen wel opgenomen moeten worden in de data analyse. Bij de voltooiing van het onderzoek kunnen de resultaten uiteindelijk gebruikt worden voor een discussie binnen Juvent over een verbetering in van de werkwijze in het werkveld met betrekking tot netwerkondersteuning. De aanbevelingen uit dit onderzoek kunnen hier bij helpen.

3.5 Topiclijst

De topiclijst geeft weer hoe vorm gegeven gaat worden aan de interviews met de respondenten. De vragen zijn informeel gesteld, omdat de interviews informeel zullen verlopen. Per thema zal, door middel van topics en openingsvragen, een onderdeel besproken worden. Bijlage 1 bevat de topiclijst en in bijlage 2 kan een interviewformulier gevonden worden met een duidelijk overzicht van de vragen per topic.

3.6 Tijdpad

Dit onderdeel gaat over de planning van het onderzoek. Alle onderdelen zullen gedaan worden door de onderzoeker zelf. In het schema hieronder is te zien wat zal gebeuren en wanneer. Het afnemen van de interviews zal plaatsvinden op woon- en behandellocatie het Anker, de stageplaats van de onderzoeker, omdat het niet mogelijk is om cliënten alleen op de groep te laten terwijl begeleiders geïnterviewd worden. Het analyseren en het schrijven van het onderzoek zal plaatsvinden in het huis van de onderzoeker.

Week nummer	Wie	Wat	Waar	Hoe
Week 9	Onderzoeker	Respondenten benaderen	Het Anker	E-mail sturen naar de mogelijke respondenten.
Week 10	Onderzoeker	Respondenten benaderen en mogelijk eerste interviews afnemen	Het Anker	Respondenten persoonlijk benaderen en afspraken maken.
Week 11	Onderzoeker	Interviews afnemen	Het Anker	In de spreekkamer van de locatie, het Anker, zitten met de respondent en het interview afnemen.
Week 12	Onderzoeker	Interviews afnemen	Het Anker	In de spreekkamer van de locatie, het Anker, zitten met de respondent en het interview afnemen.
		Transcripten schrijven	Thuislocatie van de onderzoeker	De opgenomen interviews worden geüpload via Google Drive, hierna kan de onderzoeker de bestanden via Windows Media Player afspelen en de transcripten schrijven.
Week 13	Onderzoeker	Interviews afnemen	Het Anker	In de spreekkamer van de locatie, het Anker, zitten met de respondent en het interview afnemen.

		Transcript- en schrijven	Thuislocatie van de onderzoeker	De opgenomen interviews worden geüpload via Google Drive, hierna kan de onderzoeker de bestanden via Windows Media Player afspelen en de transcripten schrijven.
Week 14	Onderzoek- er	Interviews afnemen	Het Anker	In de spreekkamer van de locatie, het Anker, zitten met de respondent en het interview afnemen.
		Transcripte n schrijven	Thuislocatie van de onderzoeker	De opgenomen interviews worden geüpload via Google Drive, hierna kan de onderzoeker de bestanden via Windows Media Player afspelen en de transcripten schrijven.
Week 15	Onderzoek- er	Transcript- en schrijven	Thuislocatie van de onderzoeker	De opgenomen interviews worden geüpload via Google Drive, hierna kan de onderzoeker de bestanden via Windows Media Player afspelen en de transcripten schrijven.
		Resultaten analyseren en verwerken	Thuislocatie van de onderzoeker	Het begin van de data analyse zal beginnen. De onderzoeker zal de transcripten doorlezen en bruikbare fragmenten selecteren.
Week 16	Onderzoek- er	Resultaten analyseren en verwerken	Thuislocatie van de onderzoeker	De bruikbare fragmenten worden gecategoriseerd naar waarden. Wanneer dit gebeurd is worden de bruikbare fragmenten gegroepeerd. Een orde en hiërarchie vormt zich in de data analyse.
Week 17	Onderzoek- er	Resultaten analyseren en verwerken	Thuislocatie van de onderzoeker	De bruikbare fragmenten worden gegroepeerd. Een orde en hiërarchie vormt zich in de data analyse. Verder zullen de verbanden en de structuur tussen de begrippen worden gevonden. Als laatste zal de gevonden data verbonden worden met de probleemstelling en zal de onderzoeker het onderzoek kunnen schrijven (en afronden).
Week 18	Onderzoek- er	Resultaten analyseren en verwerken	Thuislocatie van de onderzoeker	De gevonden data zal verbonden worden met de probleemstelling. De onderzoeker schrijft het onderzoek en rond het mogelijk af.
Week 19	Onderzoek- er	Onderzoek afronden en inleveren	Thuislocatie van de onderzoeker en de HZ	Het onderzoek wordt afgerond en het wordt ingeleverd. Hardcopies worden ingeleverd en digitaal via My.HZ.

4. Resultaten

In dit hoofdstuk zullen de resultaten, die verworven zijn uit de afgenomen interviews, benoemd worden. Per topic zal benoemd worden wat de respondenten te vertellen hadden over een bepaald onderwerp. Voordat deze resultaten benoemd zullen worden zal eerst gekeken worden naar het verloop van het veldwerk. Hierin zal onder andere benoemd worden of de onderzoeker problemen tegen kwam in de uitvoeringsfase en hoe dit werd opgelost.

4.1 Verloop van het veldwerk

Het werven van de respondenten verliep goed, zoals gezegd in hoofdstuk drie zijn de respondenten van dit onderzoek alle medewerkers van woon- en behandelgroep het Anker, en deze stonden allemaal open voor een interview. Het inplannen van deze interviews was echter lastig, omdat de onderzoeker niet elke week contact had met de respondenten. Om de interviews in te plannen zijn e-mails en berichten via WhatsApp verzonden en waren sommige respondenten persoonlijk benaderd. Door deze handelingen was het uiteindelijk mogelijk om alle respondenten in dezelfde week te interviewen.

Tijdens de interviews was het duidelijker geworden dat de respondenten bij sommige topics meer vaste vragen op de vragenlijst nodig hadden om de vragen en de gedachten van de onderzoeker te begrijpen. Hierdoor zijn enkele extra vragen toegevoegd aan het interviewformulier. Verder is er niets gewijzigd aan het oorspronkelijke onderzoeksopzet en zijn alle interviews goed verlopen. De respondenten werkten goed mee en waren open in hun antwoorden.

4.2 Veranderingen in het werkveld

4.2.1 Veranderingen op de groep

Zes van de acht respondenten vertelde dat zij geen verandering zien in het contact met ouders na aanleiding van de nieuwe wet op de jeugdzorg. Vier van de acht respondenten gaven hierbij aan dat het Anker, de woon- en behandelgroep, het contact met ouders altijd al belangrijk vonden. Verder benoemden alle acht respondenten dat de regeldruk omhoog is gegaan sinds ingang van de nieuwe wet op de jeugdzorg. Dit omdat de administratieve taken nu ook voor de groep is en hierdoor minder tijd besteed kan worden aan contact met de jongeren op de groep.

4.2.2 Veranderingen binnen Juvent

Vijf van de acht respondenten spraken over de toekomst van Juvent en veranderingen binnen de organisatie. Deze vijf respondenten waren onzeker over de specificaties, maar wisten wel te benoemen dat er een systeemwerker op de groepen zou gaan komen van Juvent. Deze systeemwerkers zullen systeemgericht gaan werken vanuit de woon- en behandelgroepen. Drie van deze vijf respondenten benoemden verder dat dit een bezuinigingsmaatregel is vanuit Juvent, maar dat verder informatie nog niet beschikbaar is.

4.3 Het sociaal netwerk

4.3.1 De sterkte van een sociaal netwerk

Alle acht respondenten waren het eens dat de sterkte van de sociale netwerken moeilijk te bepalen is bij de jongeren op de woon- en behandelgroep, omdat het netwerk meestal beperkt is. De respondenten benoemde allemaal hierbij dat de jongeren onder de doelgroep licht verstandelijk beperkt vallen en dat dit impact heeft op het bestaan van het sociaal netwerk. Door de beperking kan het moeilijk zijn om relaties aan te gaan en te behouden. Zoals één respondent te zeggen had over dit onderwerp:

“Jongeren hebben vaak wel een beperkt netwerk, maar ik denk dat ouders dat vaak ook hebben, dus dat het misschien niet zo eens opvalt.”

Vijf van de acht respondenten benoemen dat een sociaal netwerk kan lijden onder de problemen van zowel de jongeren als de ouders. Alle acht respondenten hebben vernoemd dat de meeste ouders zelf ook problemen ervaren zoals bijvoorbeeld psychische problematieken en werkeloosheid. Hierdoor kan het moeilijk zijn voor de jongeren om terug te kunnen vallen op het netwerk en zijn ze afhankelijk van de begeleiders.

4.3.2 Beschikbare steun

Bij zeven van de acht respondenten is gesproken over beschikbare steun, de steun waarvan een jongere weet dat hij of zij dit kan ervaren. Vier van deze zeven respondenten benoemde dat de jongeren niet nadenken over het vragen om hulp en hier geen zicht op hebben. Sommige jongeren zijn volgens hun op de hoogte van beschikbare steun, maar zullen er niet om vragen. Dit koppelde de respondenten aan de beperking van de jongeren en gewenning vanuit de thuissituatie.

4.3.3 Netwerkanalyse

Zeven van de acht respondenten praatten over het uitvoeren van een netwerkanalyse bij de jongeren op de groep. Zes van deze respondenten benoemden dat er een netwerkanalyse wordt uitgevoerd met de jongeren wanneer ze op de groep komen. Echter wist één respondent niks af van een analyse en zeiden drie andere respondenten dat dit vroeger meer werd gedaan. Volgens hun worden de netwerkanalyses nu niet meer altijd gedaan en zou hier opnieuw aandacht aan besteed moeten worden. Zes van de acht respondenten gaven aan dat er in een netwerkanalyse in kaart wordt gebracht welke beschikbare steun een jongere kan ervaren in zijn of haar omgeving en dat men nu meer zou uitgaan van gesprekken met jongeren in plaats van het op papier te hebben.

4.3.4 Opstellen van doelen

Zes van de acht respondenten gaven aan dat de doelen niet worden opgesteld door de begeleiders, maar dat ouders en jongeren binnenkomen bij Juvent met een hulpvraag. Bij de uitwerking van deze hulpvraag worden de ouders hierbij betrokken. Vier van de acht respondenten praatten hier verder over in relatie met wanneer begeleiders een doel erg belangrijk vinden, maar ouders zelf niet. Hier zou men tot een compromis moeten komen door in gesprek te gaan met elkaar. In het uiterst geval zou men zo'n doel als een groepsdoel kunnen zien en geen officieel doel.

4.4 Psycho-educatie

4.4.1 Interactie met de ouders

Volgens alle acht respondenten komt het voor dat ouders geïnformeerd moeten worden over de problematiek van hun kind. Zeven van de acht respondenten zeggen dat dit komt doordat ouders vaak niet weten wat de problematiek van hun kind, meestal licht verstandelijk beperkt, inhoudt en niet weten hoe ze om moeten gaan met het gedrag van hun kind wat bij de doelgroep komt kijken, zoals standvastig zijn en dingen niet begrijpen. Volgens alle acht respondenten moet je luisteren naar de verhalen van zowel de ouders als de jongeren, en op basis van de kennis als professional advies en tips geven. De respondenten benoemen dit als het enige wat ze kunnen doen. Eén van de respondenten had het volgende te zeggen over de samenwerking met ouders:

“Het is een complex en heel divers- van personen en systemen. Dus, elk huis heeft zijn kruis. Ja... maar je heb als begeleider wel wat verplichtingen naar ouders toe, het melden van, het doorspreken van...”

Met zeven van de acht respondenten is besproken hoe de samenwerking met ouders in het algemeen verloopt. Vier van deze respondenten zeiden dat de contacten, de samenwerking, goed verloopt. Verder zeiden drie dat de samenwerking wisselend is. Zij zeiden dat de samenwerking aangepast moet worden op het niveau van de ouders en het contact altijd beter kan. Alle acht respondenten geven aan dat er altijd ruimte is voor gesprekken, zowel telefonisch als op de woongroep. Ouders op de hoogte houden van het welzijn van hun kind is belangrijk, de communicatie moet open blijven. Volgens vier van de acht respondenten komt het initiatief voor een gesprek vanuit de begeleiders, maar drie andere respondenten benoemen dat dit verschilt per ouder en wat zij willen van de begeleiding, niet alle ouders willen naar de woongroep komen. Vijf respondenten gaven aan dat het kan voorkomen dat sommige ouders de telefoon niet altijd opnemen en dat de samenwerking niet optimaal verloopt. In deze situaties is het belangrijk om ouders op de hoogte te houden dus moet men blijven proberen om in contact te komen, duidelijk maken dat de samenwerking nodig is in het belang van het kind en het kind intussen zo sterk mogelijk in zijn of haar schoenen te laten staan.

4.4.2 Problemen van de ouders of het netwerk

Alle acht respondenten gaven aan dat de licht verstandelijke beperking van de jongeren op de eerste plaats al een probleem vormt voor het netwerk. Hiernaast noemden de respondenten het hebben van een beperkt netwerk een probleem. Naast deze twee problemen benoemde drie respondenten ook dat de uithuisplaatsing een probleem kan vormen. Hierbij benoemde de drie respondenten dat deze uithuisplaatsing vrijwillig kan gebeuren, maar ook door de uitspraak van een rechter. In dat geval zijn ouders minder bereid om samen te werken.

Als laatste benoemde alle acht respondenten dat, in de meeste gevallen, de ouders zelf ook een problematiek ervaren wat de grondslag kan zijn geweest voor een uithuisplaatsing. Hierbij benoemde vier respondenten dat het hier bijvoorbeeld kan gaan om een licht verstandelijke beperking van de ouder of ouders en benoemde twee andere respondenten dat begeleiders ook te maken hebben met ouders met borderline. Eén respondent had hierover het volgende te zeggen:

“[Samenwerking] hangt ook weer van de ouders af, want je hebt soms ook ouders die zelf ook licht verstandelijk beperkt zijn, ook al denken ze het zelf dan niet. Maar dat maakt het wel ingewikkelder, want ze hebben vaak zelf weinig inzicht.”

4.5 Emotionele ondersteuning

4.5.1 Houding naar ouders toe

Alle acht respondenten gaven aan dat het belangrijk is om te luisteren naar de ouders. Het geven van erkenning aan de problemen van ouders, samen met het bieden van een luisterend oor vinden de respondenten belangrijk. Het onderhouden van regelmatig contact met ouders benoemde alle acht respondenten als belangrijk in de samenwerking, samen met interesse tonen in de ouders zelf. Vijf van de acht respondenten praatten hierbij over het geven van advies en tips aan de ouders als een ander belangrijk onderdeel van ondersteuning naar de ouders toe.

4.5.2 Openheid van het Anker

Bij vijf van de acht respondenten werd er ook gepraat over de openheid van de woon- en behandelgroep. Deze vijf respondenten benoemde dat de woongroep een open deur heeft. Ouders zouden altijd langs kunnen komen voor een gesprek, zowel met de begeleiding als met hun kind, of juist samen. Verder gaven deze respondenten aan dat ouders ook op visite kunnen komen en koffie kunnen drinken met de begeleiding. Vier van deze vijf respondenten gaven aan dat niet alle ouders dit willen en dat er ook ouders zijn die ze nauwelijks zien, maar dat de mogelijkheid benoemd wordt.

4.6 Concrete en praktische ondersteuning

4.6.1 Aanbod

Zeven van de acht respondenten gaven aan welk aanbod er is voor de ouders qua concrete hulp. Vier van deze zeven respondenten konden noemen wat zij onder concrete hulp verstaan, namelijk concrete hulp in de vorm van de behandeling van hun kind. Juvent biedt een veilige plaats voor de kinderen, de ouders worden betrokken bij het hulpverleningsproces en de begeleiding kan meegaan naar afspraken (zoals doktersafspraken) met de jongeren wanneer het zo is afgesproken.

4.6.2 Terug kunnen vallen op het sociale netwerk

Vijf van de zeven respondenten waar concrete hulp bij besproken is gaven aan dat zij geen zicht hebben in het netwerk van de ouders, en hierdoor niet weten of zij een beroep kunnen doen in hun netwerk om hulp te ontvangen. Vijf van deze zeven respondenten gaven wel aan dat het netwerk wat bestaat meestal beperkt is en men niet snel om hulp zal vragen, omdat dit een kenmerk is van de doelgroep.

Alle acht respondenten waren het met elkaar eens dat het niet reëel is dat jongeren terug naar huis kunnen gaan na hun behandeling op de woongroep. Vier van de acht respondenten gaven hierbij aan dat dit kan komen door de problematieken van de ouders of het gezin, hierdoor zou het thuis pedagogisch onveilig zijn voor de jongeren. Ook kon de reden hiervoor liggen bij de jongeren zelf, volgens vijf respondenten. Deze redenen konden zijn door de problematiek van de jongeren of hun leeftijd. Jongeren op woon- en behandelgroepen worden steeds ouder bij de intake, meestal zijn ze al zestien of zeventien jaar. Hier kan het lastig zijn om tijd in het gezin te steken en willen sommige jongeren niet eens meer naar huis gaan, omdat zij al op leeftijd zijn. Eén van de respondenten had het volgende te zeggen over de impact van de leeftijd van de jongeren op de toekomst:

“Het anders zou zijn als je een meisje van dertien had. Dan werk je daar een paar jaar hard aan, samen met het gezin, en het zou mogelijk terug kunnen. Maar met een kind van zeventien, waar al zoveel in gesleuteld is, in zo’n gezin.”

4.7 Belangenbehartiging

Zes van de acht respondenten gaven aan dat de ouders de eindbeslissingen maken, maar dat dit afhankelijk is van de situatie waarmee de jongeren op de groep zijn gekomen. Bij een vrijwillige plaatsing hebben de ouders het gezag en bij een OTS (ondertoezichtstelling), waarbij de jongeren uit huis zijn geplaatst door een rechter hebben de jongeren een voogd aangewezen gekregen bij Intervence. Bij een OTS moeten beslissingen langs de voogd bij Intervence gaan. Zeven van de acht respondenten geven aan dat het aangaan van gesprekken van belang is bij belangenbehartiging en om een middenweg te kunnen vinden in de samenwerking met ouders, in het belang van het kind. Het is ook het enige wat een begeleider kan doen. De ouders hebben het gezag. Een begeleider kan altijd advies geven en zijn of haar mening uiten. Ook wanneer ouders niet samen willen werken, zoals bij een OTS, moeten ouders volgens zeven van de acht respondenten op de hoogte gesteld blijven worden van het welzijn van hun kind.

Vier van de acht respondenten praatten ook over de verantwoordelijkheid van de ouders tegenover hun kind. Per ouder verschilt het hoeveel verantwoordelijkheid zij kunnen dragen en of zij meegaan naar afspraken met hun kind. In overleg met de begeleiding op de groep worden afspraken gemaakt of de ouders of de begeleiding meegaan naar bepaalde afspraken. Dit is ook een zaak van vertrouwen hebben en veiligheid bieden aan de jongeren.

4.8 Instructies geven

Volgens drie van de acht respondenten kan een begeleider opdrachten meegeven aan ouders en jongeren wanneer zij voor het weekend naar huis gaan, maar het verschilt per ouder of zij zich houden aan afspraken die gemaakt worden. Deze opdrachten kunnen zijn om te werken aan de relatie tussen ouder en kind. Volgens deze respondenten kunnen sommige ouders niet veel meer leren qua opvoedkunde, maar kan altijd advies gegeven worden. Eén respondent denkt het volgende over het onderwerp van vaardigheden aanleren:

“Ik denk dat je bij de meeste niks meer kan aanleren. Het is meer bewust maken van het gene wat ze doen. Wat ze zeggen.”

Alle acht respondenten hadden het over IPT, Intensieve Pedagogische Thuishulp, als een hulpvorm voor ouders. De respondenten beschrijven IPT als Juvent breed en gericht op de relatie tussen de ouders en het kind. IPT gebeurt volgens de respondenten in de thuissituatie en wordt er gekeken naar de opvoedkundige vaardigheden van ouders. Vijf van de acht respondenten vertelden verder over de toekomst van Juvent, waarin er bezuinigd wordt op IPT en deze medewerkers als systeemwerkers op de woon- en behandelgroepen komen te staan. De respondenten weten verder niet hoe deze vorm van systeemgericht werken er uit zal zien. Zoals één respondent hierover te zeggen had:

“Dat moeten ze allemaal nog een beetje neer gaan zetten. Dat is allemaal nog maar de vraag hoe ze hier komen, want het is natuurlijk een bezuinigingsmaatregel.”

5. Discussie

In dit hoofdstuk zullen de resultaten uit het vorige hoofdstuk vergeleken worden met de informatie uit het theoretisch kader. Deze vergelijking zal gesplitst worden in de onderwerpen verandering in het werkveld, het sociale netwerk en netwerkondersteuning. Door de veranderingen in het werkveld en een helder zicht op het sociaal netwerk van de jongeren en ouders wordt er een helder beeld geschept met welke problemen men werkt in de praktijk. Aan de hand hiervan wordt het onderwerp netwerkondersteuning gediscussieerd.

5.1 Veranderingen in het werkveld

Volgens de Rijksoverheid (2013) heeft de Wet op de Jeugdzorg, die in effect is gegaan in 2015, vijf doelen. Van deze vijf doelen zijn er twee besproken met alle respondenten. Het eerste doel die besproken werd tijdens de interviews was: uitgaan van de eigen krachten en verantwoordelijkheid van de jongeren en de ouders. Met hulp van het sociaal netwerk van de persoon, of personen, in kwestie worden problemen opgelost. De respondenten hadden hierover te melden dat zij geen verandering ervaren in het contact met ouders. Deze is net zo frequent als dat men altijd op de woon- en behandelgroep gewend was. Hierbij meldden de respondenten echter dat zij het altijd al belangrijk hebben gevonden om de ouders te betrekken in het hulpverleningsproces. Verder, als er gekeken wordt naar de resultaten uit andere topics wordt er ook genoemd dat er regelmatig contact is met ouders rondom het maken van beslissingen voor hun kind wanneer de situatie er naar zou vragen. Dit omdat de ouders in de meeste gevallen het ouderlijk gezag hebben. Als de ouder uit het ouderlijk gezag is gezet met een uithuisplaatsing, dan blijft de ouder een persoon waarmee de begeleiding contact heeft om hen op de hoogte te houden over de hulp van hun kind. Een ander doel uit de wet benoemd dat de decentralisatie inhoudt dat de gemeenten verantwoordelijk zijn voor de zorg. Hierdoor zou er minder druk bij bedrijven en professionals liggen. Door deze verminderde druk zouden professionals en bedrijven meer tijd hebben voor het vinden, en het toepassen, van de juiste hulp. Dit is het tweede doel wat werd besproken met de respondenten. Zij vonden allemaal dat de regeldruk juist omhoog was gegaan sinds de ingang van de wet, omdat de administratieve taken op de groep hierdoor kwam te liggen. Sommige respondenten benoemden hier ook bij dat dit ten koste gaat van contact met de cliënten.

Na aanleiding van de vijf doelen uit Rijksoverheid (2013) is Juvent bezig met veranderingen binnen de organisatie. In deze doelen is het gebruik van het sociaal netwerk een constant, het inzetten van het eigen sociaal netwerk en de eigen krachten is een grote verandering in de zorg die deze wet met zich mee bracht. Juvent probeert zich hieraan te veranderen door een zogenaamde systeemwerker neer te gaan zetten op elke woon- en behandelgroep. Deze systeemwerkers zullen vanuit de groepen systeemgericht gaan werken. Voor de rest zijn de specificaties nog onduidelijk voor alle respondenten, maar wisten drie respondenten te benoemen dat deze verandering tot stand is gekomen vanuit bezuinigingen.

5.2 Het sociaal netwerk

Bartelink (2012) beschrijft een sociaal netwerk als duurzame relaties in iemands leven en het gevoel van verbondenheid ervaren. In tegenstelling van wat de literatuur over dit begrip zegt valt de realiteit tegen. Alle respondenten vonden het moeilijk om te bepalen of de jongeren op de woongroep een sterk sociaal netwerk hadden, deze sterkte kan gelinkt worden met de duurzame relaties en verbondenheid voelen. Respondenten zeiden dat de jongeren meestal een beperkt netwerk hebben,

zowel door de problematieken van de jongeren zelf als van de ouders of het hele systeem om hun heen. Ze gaven aan dat de jongeren moeilijk terug kunnen vallen op het netwerk wat om hun heen staat wegens deze redenen. Zoals Bartelink (2012) verder verteld zijn netwerkleden als het ware rolmodellen en laten ze onder andere gewenst gedrag zien. Als er wordt gekeken naar de antwoorden onder de topic *problemen van de ouders of het netwerk* geven de antwoorden van de respondenten ook aan dat de problemen van de ouders de grondslag kan zijn geweest voor de plaatsing van hun kind op de woon- en behandelgroep.

In tegenstelling wat Maulik, Eaton en Bradshaw (2009) zeggen over het sociaal netwerk, dat men door het netwerk geliefd en gezorgd voelt, geven de antwoorden van de respondenten aan dat niet alle jongeren op de woongroep dit ervaren. Volgens Pernice-Duca (2010) is een verbreking in het netwerk één van de meest voorkomende, en verwoestende, gevolgen van iemand met een (ernstige) psychische aandoening. Deze gevolgen zijn te zien bij de doelgroep waarmee de respondenten werken. De problemen van zowel de ouders als de jongeren kunnen de onderlinge relaties, en samenwerking, moeilijk maken. Zoals respondenten vernoemen komt het voor dat zij de ouders moeten informeren over de problematiek van hun kind, wat in de meeste gevallen een licht verstandelijke beperking is. De ouders weten niet wat de problematiek inhoudt of hoe ze er mee om moeten gaan. Hierover kan een begeleider advies en tips geven aan de ouders, om conflicten op te lossen, maar het ligt aan de jongeren en de ouders of zij dit advies opvolgen. Onder de topic *instructies geven*, geven een aantal respondenten aan dat zij opdrachten of instructies kunnen geven aan ouders (en jongeren), maar het verschilt per ouder of zij zich hier aan houden. Ze geven aan dat het aanleren van vaardigheden lastig kan zijn, maar dat ze altijd advies kunnen geven.

Een factor die een sociaal netwerk kan beïnvloeden is de beschikbaarheid van steun in het netwerk wat mensen ervaren. Tussen de beschikbare steun en de steun die mensen ervaren kan een verschil zitten. Men kan steun beschikbaar hebben in hun netwerk waar zij zelf niet over nadenken, al dus Gottlieb en Bergen (2010). Dit wordt bevestigd door de respondenten wanneer er gepraat wordt over beschikbare steun voor de jongeren. Volgens de respondenten hebben de jongeren geen zicht op steun die beschikbaar is in hun netwerk of willen ze niet om hulp vragen, wat gekoppeld kan worden aan de beperking of gewenning vanuit de thuissituatie. Als de ouders namelijk niet snel om hulp zullen vragen doet hun kind dat ook niet. Bartelink (2012) benoemd dat men meer kan verdragen als men steun ervaart uit het netwerk en dat dit voornamelijk voor komt in problematische situaties in het opvoeden. Doordat een netwerk steun biedt zou een deel van de professionele hulp vervangen kunnen worden. Respondenten hadden geen goed zicht op het netwerk van de ouders wanneer gevraagd werd naar het terug kunnen vallen op het sociaal netwerk en het deels vervangen van de professionele hulp. Maar, uit de interviews bleek dat er meestal sprake is van een beperkt netwerk bij de jongeren en dat dit ook zo kan zijn bij de ouders. In een netwerkanalyse wordt in kaart gebracht welke steun beschikbaar is voor de jongeren, maar volgens een aantal respondenten worden deze analyses niet meer, of niet altijd meer, gedaan. Volgens hun gaan begeleiders nu meer uit van gesprekken met de jongeren in plaats van het op papier te hebben. Het gevolg hier van kan zijn dat de respondenten geen compleet zicht hebben op de belangrijke personen in het sociaal netwerk van de jongeren (en waarschijnlijk ook de ouders).

Zoals het onderzoek van Houkes en Kok (2009) aangeeft speelt de beschermende factor van een sociaal netwerk een cruciale rol voor een hecht sociaal netwerk. Een betrokken netwerk beschermt de kinderen wanneer er risicofactoren en problemen optreden. Verder zegt Bartelink (2012) hierover

dat de kans op escalatie van opvoedingsproblemen en bedreigingen in iemands leven kleiner zijn wanneer zowel de ouders als de kinderen praktische of emotionele steun ervaren. Uit de antwoorden van de respondenten kan gehaald worden dat de jongeren al veel hebben meegemaakt in de thuissituatie voordat ze op de woon- en behandelgroep terecht kwamen. Respondenten benoemen dat de licht verstandelijke beperking het moeilijk maakt voor de jongeren om relaties aan te gaan en te behouden. Daarentegen kunnen de problemen die de ouders ondervinden een grote rol spelen in de aanleiding naar de uithuisplaatsing van de jongeren. Uit dit kan gehaald worden dat de beschermende factor ontbreekt bij deze netwerken. Men ervaart de steun niet die ze nodig hebben om door de problemen te komen waardoor er een escalatie is ontstaan in de problemen van het netwerk en zijn de jongeren uiteindelijk uit huis geplaatst. Bartelink (2012) stelt dat het sociaal netwerk een hulpbron is. Door een hecht sociaal netwerk, die de professionele zorg kunnen vervangen, te ervaren is de kans groter voor blijvende resultaten. De antwoorden van de respondenten geven aan dat dit niet het geval is bij de netwerken waarmee zij te maken hebben. De ouders kunnen de opvoeding niet aan omdat de problematiek die er speelt te groot is. Hierdoor wordt Juvent ingeschakeld om een veilige plek te bieden voor hun kind.

5.3 Netwerkondersteuning

Hoogland, et al. (2013) beschrijft de functie van netwerkondersteuning als het opbouwen, stimuleren en/of onderhouden van een netwerk, oftewel mensen rondom een persoon waaruit diegene steun kan krijgen. Verder kunnen het verkleinen en reorganiseren van een netwerk ook belangrijke doelen zijn. Uit de antwoorden van de respondenten kan geconcludeerd worden dat het stimuleren en onderhouden van een netwerk het meeste voorkomt. Namelijk in de vorm van luisteren, advies en tips geven aan zowel de ouders als de jongeren. Het verkleinen van een netwerk daarentegen is een onderdeel waar geen focus op ligt in de praktijk, zoals blijkt uit de antwoorden van de respondenten wanneer gepraat wordt over de beperkte mate waarin het sociaal netwerk bestaat. Zoals de literatuur stelt heeft de situatie, het karakter van de personen en een mogelijke beperking veel invloed op de mogelijkheden en kwaliteit van het beschikbare netwerk. Wat Hoogland, et al. (2013) hiermee beschrijft is te zien in de praktijk door de verschillende soorten problematieken, zowel bij de ouders als de jongeren waardoor de jongeren op de woon- en behandelgroep zijn gekomen. Het reorganiseren kan daarentegen wel een betekenis krijgen in de zin dat er gekeken kan worden naar welke personen wel een belangrijke rol kunnen aannemen in het leven van de jongeren. Dit zou in de praktijk een grotere rol kunnen aannemen als men altijd een uitgebreide netwerkanalyse zou uitvoeren, zodat de beschikbare steun in een netwerk zichtbaar is voor iedereen. De problematieken van zowel de ouders als de jongeren bepalen per netwerk op welke onderdelen de focus gelegd moet worden.

Volgens Hoogland, et al. (2013) zijn positievere resultaten mogelijk als men vanaf het begin van het hulpverleningsproces betrokken is bij het maken van beslissingen. Dit komt overeen met de gevonden resultaten, waarin vernoemd wordt dat de ouders en de jongeren vanaf het begin al betrokken zijn in de hulpverlening. Ze komen immers zelf met een hulpvraag binnen bij Juvent. Hoogland, et al. (2013) stelt in de literatuur een gevaar aan het betrekken van het sociaal netwerk in de hulpverlening, namelijk overvraging. Volgens de literatuur moet de professional kennis hebben over ondersteunende activiteiten met betrekking tot netwerkondersteuning. De professional moet de kracht van het netwerk kunnen inschatten zodat overvraging niet gebeurt. Uit de resultaten blijkt dat de respondenten kennis hebben over de samenwerking met ouders. De respondenten kunnen

benoemen hoe zij regelmatig contact hebben met de ouders, telefonisch en mogelijk ook in persoon. De samenwerking kan over het algemeen goed verlopen, maar er moet gekeken worden naar het niveau van de ouders en in hoeverre ze de samenwerking aankunnen. Verder benoemen een aantal respondenten ook de verantwoordelijkheid van de ouders tegenover hun eigen kind. Zij vertellen dat het per ouder verschilt hoeveel verantwoordelijkheid zij kunnen dragen en dat er, in overleg met de begeleiding, afspraken worden gemaakt. Dit kan gekoppeld worden aan de overvraging, door duidelijke afspraken te maken tussen ouders en begeleiding kan men de overvraging voorkomen. Verder legt Hoogland, et al. (2013) uit hoe maatschappelijke factoren de organisatorische factoren kunnen beïnvloeden doordat maatschappelijke vraagstukken ervoor kunnen zorgen dat een werkwijze veranderd moet worden. Deze maatschappelijke factoren kunnen gaan over een beperking en vooroordelen uit de samenleving. Uit de resultaten kan gehaald worden dat Juvent op het moment bezig is met veranderingen in de organisatie. Er komen namelijk zogenaamde systeemwerkers naar de woon- en behandelgroepen. Over deze verandering zijn nog geen details bekend, sommige respondenten weten alleen te benoemen dat het tot stand is gekomen uit bezuinigingen en dat IPT'ers deze rol zullen gaan vervullen. Deze verandering binnen Juvent is gelinkt aan de veranderingen in het werkveld met de komst van de Wet op de Jeugdzorg uit 2015 waarin staat dat het betrekken van het sociaal netwerk van belang is. Na aanleiding hiervan zullen de systeemwerkers systeemgericht gaan werken vanuit de woon- en behandelgroepen.

Aandacht voor de relatie tussen ouders en het kind is van belang in netwerkondersteuning. Verder moet een cliënt en zijn of haar netwerk open staan voor hulp van professionals volgens Hoogland, et al. (2013). Uit de resultaten blijkt dat het open staan voor hulp van professionals lastig is. Of de jongeren vrijwillig of verplicht geplaatst worden op de woon- en behandelgroep maakt de toon van de samenwerking tussen ouders en begeleiding verschillend. Niet alle ouders staan open voor hulp van de professionals en willen hierdoor niet samenwerken in de hulpverlening van hun kind. Het kan zijn dat deze de telefoon niet opnemen en niet naar de woongroep willen komen voor gesprekken. Vanuit de begeleiding is hier aandacht voor en blijft men in contact proberen te komen, zodat ze de ouders in ieder geval op de hoogte kunnen houden van het welzijn van hun kind en het nut van de samenwerking kunnen vernoemen naar de ouders.

Volgens Hoagwood, et al. (2010) gaat psycho-educatie over het geven van voorlichting over het gedrag en ontwikkelingen van het kind. Uit de resultaten kan gehaald worden dat deze beschrijving overeenkomt met de werking in de praktijk. Respondenten geven aan dat het voor komt dat ze ouders moeten informeren over het gedrag van hun kind doordat ze niet weten wat de problematiek inhoudt of niet weten hoe ze er mee om moeten gaan. De begeleider luistert naar het verhaal van de ouders en van de jongere en geeft advies of tips. Dit komt ook overeen met wat het Nederlands Jeugd Instituut (2015) zegt in de literatuur. NJI stelt dat de professional voorbeelden kan geven over het omgaan met het kind die een bepaalde ziekte heeft en een netwerkanalyse aan de pas kan komen. De netwerkanalyse wordt volgens de respondenten gedaan in de praktijk, maar een aantal respondenten gaven aan dat dit heden niet altijd meer gedaan wordt. Verder geeft het Nederlands Jeugd Instituut (2015) aan dat de professional pas psycho-educatie geeft wanneer ze het zinvol vinden. Dit blijkt ook uit de antwoorden van de respondenten. Zij gaven aan dat gesprekken mogelijk zijn wanneer conflicten zichtbaar zijn tussen ouders en kind, de begeleider komt dan als een bemiddelaar hiertussen om de conflicten op te lossen.

Over emotionele ondersteuning zegt Bartelink (2012) dat het doel is dat gezinnen over hun gevoelens praten en ouders zich gewaardeerd en begrepen voelen. Emotionele ondersteuning kan het welbevinden van mensen versterken. Uit de antwoorden van de respondenten komt dit overeen. Het blijkt dat zij een luisterend oor bieden voor ouders en jongeren. Ouders kunnen de begeleiders bellen en mogen hun verhaal doen. De woon- en behandelgroep heeft een open deur, ouders kunnen langs komen om te praten. De respondenten vernoemen dat erkenning geven erg belangrijk is bij emotionele ondersteuning zodat men zich gewaardeerd en begrepen voelt. Verder heeft de begeleider een rol als bemiddelaar, zij praten met beide partijen en geven advies en tips.

Zoals Bartelink (2012) benoemt gaat concrete ondersteuning over het bieden van diensten en kan men bij praktische ondersteuning een beroep doen op het netwerk voor praktische zaken. Uit de resultaten blijkt dat er meestal sprake is van een beperkt netwerk en de respondenten geen zicht hebben op het netwerk van de ouders, maar dat zij concrete hulp bieden in de vorm van een verblijfplaats voor hun kind.

Hoogland, et al. (2013) zegt dat de samenwerking soepeler verloopt wanneer men samenwerkt naar een duidelijk algemeen doel. Binnen de topic belangenbehartiging kan men in gesprek gaan om dit te bereiken. De wet benoemt dat het betrekken van het sociaal netwerk van belang is, al dus Rijksoverheid (2015). Maar, aantal respondenten gaven aan dat de samenwerking met ouders niet altijd optimaal verloopt. Sommige ouders nemen de telefoon niet altijd op en zijn moeilijk te bereiken óf ouders willen juist niet meewerken met de begeleiding. Dit laatste kan voor komen wanneer er sprake is van een uithuisplaatsing door middel van een uitspraak van een rechter. Ouders hebben in het algemeen het ouderlijk gezag en kunnen de eindbeslissingen maken voor hun kind. Bij een uithuisplaatsing door uitspraak van een rechter heeft de jongere een aangewezen voogd bij Intervence die een grote rol speelt in het maken van beslissingen, maar moeten de ouders op de hoogte gebleven worden. Zelfs in situaties waarin ouders lastig te bereiken zijn en/of de samenwerking niet aan willen gaan vernoemen de respondenten dat het toch belangrijk is om te blijven proberen om in contact te komen, want ouders moeten op de hoogte gesteld worden van het welzijn van hun kind.

Over het geven van instructies zegt Zoon en Foolen (2014) dat het gericht is op het behalen van competenties, gericht op het probleemoplossend vermogen van de ouders, de communicatie tussen ouders en het kind, het toezicht wat ouders op het kind hebben en het opvoedkundig handelen van de ouders. Verder voegt Hoagwood, et al. (2010) toe dat competenties aangeleerd kunnen worden met betrekking tot het welzijn, zoals het oplossen van problemen en stress management. De respondenten benoemen over dit topic dat zij opdrachten kunnen meegeven naar huis toe, maar dat het aan de ouders ligt of zij deze opvolgen. Een aantal respondenten geven aan dat men de ouders niet veel kan aanleren en alleen advies kan geven. Alle respondenten benoemde IPT, Intensief Pedagogische Thuishulp, als hulp voor ouders in hun opvoedrol binnen Juvent. IPT richt zich op de relatie tussen ouders en kind, wat de literatuur ook vernoemd. Ook zit het in de thuissituatie. Een aantal respondenten vertelden hierbij verder dat er bezuinigd gaat worden op IPT en dat zij op de woon- en behandelgroepen moet gaan werken als een systeemwerker. De respondenten weten alleen nog niet hoe dit gaat gebeuren en hoe het werk voor de systeemwerker ingericht zal worden.

6. Conclusies en aanbevelingen

In dit hoofdstuk zal in het kort antwoord worden gegeven op de deelvragen en de centrale vraag, eerst zal elke deelvraag individueel beantwoord worden, na dit volgt de beantwoording van de hoofdvraag.

6.1 Conclusie

In dit hoofdstuk zal antwoord worden gegeven op de deelvragen en de centrale vraag van het onderzoek. Om mee te beginnen zal elke deelvraag individueel beantwoord worden, na dit volgt de beantwoording van de centrale vraag.

De eerste deelvraag luidde: ***“Hoe kan de begeleiding de cliënten en hun ouders ondersteunen op gebied van psycho-educatie?”***

Zoals de literatuur vertelde gaat psycho-educatie over het geven van voorlichting over het gedrag en ontwikkelingen van het kind. Uit de interviews met de respondenten kon gehaald worden dat psycho-educatie een groot onderdeel is van de ondersteuning die zij bieden naar ouders toe. Het komt voor dat begeleiders de ouders moeten informeren over het gedrag van hun kind. Dit kan komen omdat de ouders niet weten wat de problematiek van hun kind inhoudt of ze weten niet hoe ze er mee om moeten gaan. Ook kunnen conflicten tussen ouders en hun kind voor komen, in deze gevallen luistert de begeleider naar het verhaal van zowel de ouders als die van het kind en geeft advies en tips. Wat de ouders met dit advies doen ligt niet aan de begeleiders. Dit advies kan telefonisch gebeuren, maar het is ook mogelijk om gesprekken aan te gaan op de woongroep zelf, waar de begeleider als een bemiddelaar in het gesprek tussen ouders en het kind kan zitten.

De tweede deelvraag luidde: ***“Hoe kan de begeleiding de cliënten en hun ouders ondersteunen op gebied van emotionele ondersteuning?”***

Het doel van emotionele ondersteuning is dat gezinnen over hun gevoelens praten en ouders zich gewaardeerd en begrepen voelen. Op woon- en behandelgroep het Anker ondersteunt men de ouders door interesse in hun te tonen. Het Anker maakt ruimte vrij voor de ouders wanneer zij bepaalde dingen willen bespreken of hun hart willen luchten. Ouders kunnen langs komen op het Anker wanneer zij een gesprek willen aangaan, maar ook wanneer zij op visite willen komen. De respondenten gaven hier bij aan dat sommige ouders het contact met de begeleiding niet opzoekt, maar dat er ook ouders zijn die dit wel willen. De mogelijkheid wordt in ieder geval benoemd. De begeleiders bieden een luisterend oor aan de ouders wanneer zij het nodig hebben en geven erkenning. Het geven van advies en tips hoort, net zoals bij psycho-educatie, ook bij de emotionele ondersteuning.

Als derde deelvraag werd er gekeken naar de concrete en praktische ondersteuning, met de deelvraag die luidde: ***“Hoe kan de begeleiding de cliënten en hun ouders ondersteunen op gebied van concrete, praktische ondersteuning?”***

Uit de resultaten van het onderzoek is gekomen dat de begeleiding van het Anker concrete en praktische ondersteuning biedt in de vorm van de hulp die Juvent aanbiedt. De jongeren krijgen een verblijfplaats door middel van Juvent en de ouders worden betrokken bij het hulpverleningsproces. In de meeste gevallen zijn de ouders immers nog de personen die eindbeslissingen kunnen nemen voor hun kind. Maar, het is niet reëel dat jongeren terug naar huis zouden kunnen gaan wegens

verschillende redenen. Verder biedt het Anker praktische ondersteuning in de vorm van meegaan naar afspraken, zoals doktersafspraken, met de jongeren.

De vierde en voorlaatste deelvraag luidde: ***“Hoe kan de begeleiding de cliënten en hun ouders ondersteunen op gebied van belangenbehartiging?”***

In de praktijk blijkt dat het veel uitmaakt of de jongeren vrijwillig of verplicht, door middel van een uitspraak van een rechter, zijn geplaatst op de woon- en behandelgroep. Bij een vrijwillige plaatsing hebben de ouders het recht om (eind)beslissingen te nemen. Bij een verplichte plaatsing heeft de jongere een voogd aangewezen gekregen bij Intervence die een grote rol speelt in het maken van beslissingen. In beide gevallen heeft de begeleiding de taak om ouders op de hoogte te stellen van het welzijn van hun kind en om een middenweg te kunnen vinden in de samenwerking in het belang van het kind. Elke ouder is verschillend om mee te werken, maar begeleiders kunnen over het algemeen de beslissingen van ouders beïnvloeden door in gesprek te gaan en hun deskundigheid over het onderwerp in kwestie te gebruiken. Zo zou men toch een middenweg kunnen vinden in de samenwerking.

De laatste deelvraag luidde: ***“Hoe kan de begeleiding de cliënten en hun ouders ondersteunen op gebied van instructies geven?”***

Begeleiders kunnen opdrachten, instructies, meegeven aan ouders en jongeren wanneer de jongeren bijvoorbeeld naar huis gaan voor het weekend. Bij elke ouder kan het echter verschillen of zij de instructies zullen opvolgen. Zoals blijkt uit de resultaten hebben, in de meeste gevallen, de ouders zelf ook problematieken waardoor zij de opvoeding niet aankunnen. Zowel de problematiek van de ouder(s) als het kind kan de grondslag zijn geweest voor de uiteindelijke plaatsing binnen Juvent. Advies geven is iets wat de begeleiding altijd kán doen en ook daadwerkelijk doen, zoals ook blijkt uit andere onderdelen van netwerkondersteuning. Advies geven is ook het enige wat de begeleiding altijd kan doen. Binnen Juvent is er nog de optie voor IPT, Intensieve Pedagogische Thuishulp, als hulp voor de ouders. Maar, de toekomst van IPT binnen Juvent is nu onduidelijk omdat IPT'ers op de groepen zullen worden gezet en systeemgericht moeten gaan werken. Mogelijk kan de ondersteuning op het gebied van instructies geven nog veranderen wanneer de systeemwerkers ingevoerd worden binnen Juvent.

“Hoe kan de begeleiding van woon- en behandelgroep het Anker cliënten, gedurende hun verblijf bij Juvent, ondersteunen in hun relatie met ouders op gebied van netwerkondersteuning?” Dit is de centrale vraag van dit onderzoek. Met de voorgenoemde vijf deelvragen komt hier uit dat de vijf onderdelen van netwerkondersteuning in de praktijk nauw bij elkaar komen te liggen en elkaar overlappen, zoals te merken is in de discussie waar de topics verbanden leggen met resultaten uit andere topics.

Om deze vraag te kunnen beantwoorden heeft dit onderzoek zich gericht op het in kaart brengen van de samenwerking tussen de begeleiding en ouders. Op deze manier kon gekeken worden welke hulp de ouders kunnen ontvangen en hoe dit samen kon hangen met de hulp voor hun kind. De literatuur stelt dat de situatie, het karakter van de personen en een mogelijke beperking veel invloed op de mogelijkheden en kwaliteit van het beschikbare netwerk hebben. Deze onderdelen worden door alle respondenten benoemd in de interviews. De uithuisplaatsing kan door middel van meerdere oorzaken gebeurd zijn en deze oorzaken hebben impact op de hulpverlening.

Zowel ouders als de jongeren zelf kunnen problematieken ervaren en de samenwerking kan lastig zijn wanneer een partij niet samen wil werken. Over het algemeen gaven de respondenten aan dat de samenwerking goed verloopt, maar sommigen gaven aan dat er gekeken moet worden naar het niveau van de ouder en dat de samenwerking kan wisselen in effectiviteit.

De begeleiders van woon-en behandelgroep het Anker kunnen de ouders hulp aanbieden op alle vijf verschillende gebieden, namelijk psycho-educatie, emotionele ondersteuning, concrete en praktische ondersteuning, belangenbehartiging en het geven van instructies. Ouders en cliënten kunnen bij begeleiders terecht als zij een probleem ervaren of hun hart willen luchten. Onder psycho-educatie kan dit betekenen dat de begeleiding hun kennis van de jongeren en hun ouders gebruikt om te kunnen informeren. Voor de ouders kan dit zijn omdat zij niet weten wat de problematiek van hun kind inhoudt of niet weten hoe ze er mee om moeten gaan. Bij de jongeren kan dit betekenen dat de begeleiding hen informeert over het gedrag wat de ouders vertonen naar hem of haar toe. Advies en tips geven is een belangrijk onderdeel van psycho-educatie wat gekoppeld kan worden aan de taken van een begeleider. Bij emotionele ondersteuning zijn dezelfde onderdelen van belang. De begeleiders kunnen een luisterend oor bieden, zodat men zich gehoord en gewaardeerd kan voelen. Het geven van erkenning hoort, samen met het geven van advies en tips, bij deze soort ondersteuning. De openheid van het Anker, van de begeleiders, draagt er aan bij dat de ouders en jongeren makkelijker naar hun toe zouden kunnen stappen wanneer zij problemen ervaren. Deze problemen kunnen in de relatie tussen ouders en kind zijn, hier kan de begeleiding als bemiddelaar tussenkomen en met beide partijen in gesprek gaan.

Onder concrete en praktische ondersteuning hoort de dienst die Juvent aanbiedt, de hulpverlening van hun kind op de woon- en behandelgroep. Ouders worden hier bij betrokken en worden op de hoogte gehouden van het welzijn van hun kind. Door ouders bij het hulpverleningsproces te betrekken blijft er contact tussen ouders, kind en begeleiding. Dit komt ook voor bij belangenbehartiging waar, in het algemeen, de ouders de eindbeslissingen kunnen nemen. Ook hier kan een begeleider als bemiddelaar de belangen van alle partijen beïnvloeden, zodat men naar één gezamenlijk doel kan werken. Bij het laatste onderdeel, instructies geven, kan de begeleiding opdrachten meegeven aan ouders zodat ze, bijvoorbeeld, kunnen werken aan de relatie tussen hunzelf en hun kind. Wat begeleiding betreft kunnen zij advies geven, maar ligt de uitvoering hiervan bij de ouders.

Zoals de bovenstaande alinea's benoemen is het luisteren, informeren en advies geven belangrijk om als begeleider te kunnen doen, in de naam van netwerkondersteuning. De begeleider kan als bemiddelaar tussen ouders en kind komen wanneer dit nodig is en kan belangen proberen te beïnvloeden zodat men een middenweg kan vinden.

6.2 Aanbevelingen

Deze paragraaf gaat over mogelijke aanbevelingen voor de toekomst op de plaats waar het onderzoek is uitgevoerd. Deze aanbevelingen zijn tot stand gekomen door antwoorden van de respondenten te vergelijken en te kijken wat zij vonden van de samenwerking met ouders over het algemeen.

- Psycho-educatie aan ouders bieden rondom de problematiek van hun kind. Uit de resultaten bleek dat ouders niet altijd weten wat de problematiek van hun kind inhoudt.

- Psycho-educatie aan de jongeren geven over o.a. de problematieken van hun ouders en belangrijke zaken waar ze mee te maken kunnen krijgen. Hierbij kan gedacht worden aan het geven van voorlichtingen binnen de groep.
- Handvaten bieden voor (nieuwe) werknemers in de samenwerking met ouders. Als een nieuwe medewerker kan het lastig zijn om met de ouders samen te werken. Als begeleider kan je het beste ook de ouders van de cliënten kennen, zodat er op een informele manier met elkaar om kan worden gegaan en een samenwerking, in het belang van het kind, zo optimaal mogelijk kan verlopen.
- Netwerkanalyses voortaan altijd doen. Uitgebreid en de focus leggen op het werven van een groter/ander netwerk wanneer de situatie er om vraagt. Het netwerk van de ouders hier mogelijk ook bij betrekken, zodat de beschikbare steun goed in beeld is.
- Duidelijkheid rondom systeemwerker bieden. Systeemgericht werken zou elke begeleider kunnen doen vanuit de woon- en behandelgroep. Hoe het systeemwerken er uit zou kunnen zien:
 - Verplichtingen stellen aan ouders als voorwaarde van de hulpverlening van hun kind, zodat ouders bijvoorbeeld de instructies opvolgen van de begeleiding en ze verplicht zijn voor de uitvoering hiervan.
 - Dit kan in de vorm van regelmatig contact met de ouders zijn, om te evalueren op het hulpverleningsproces van hun kind, maar ook op de samenwerking.
 - Het contact kan wekelijks telefonisch zijn, maar afspraken zijn ook nodig zodat men elkaar daadwerkelijk ziet. Deze gesprekken kunnen één keer in de maand zijn, of wat men denkt dat het beste werkt en het afsprekt bij een intake.
 - Duidelijke afspraken maken tijdens deze gesprekken rondom de voortgang van de hulpverlening.
 - Voor ouders die moeilijk te bereiken zijn kan een vaste dag aangewezen worden om een overleg op te plannen. Aan de hand van verplichtingen stellen zullen de ouders zich hier aan moeten houden in het belang van hun kind.
 - Wanneer een jongere geen, of nauwelijks een netwerk heeft, zal de focus op het werven van een netwerk gericht worden. Ook op het betrekken van personen naast de ouder(s) zal de focus komen te liggen.

7. Evaluatie

Ik vond het proces goed verlopen, in het begin van het onderzoek heb ik niet veel vaart achter het proces gezet, maar deed ik alles op mijn eigen tempo. Wanneer het tijd was voor de uitvoeringsfase heb ik het tempo er wel in gezet en dit werkte goed voor mij. Ik had tijdens de uitvoeringsfase van het onderzoek soms de neiging om antwoorden in te vullen voor de respondenten, dus hier was ik waakzaam op. Uiteindelijk heb ik de interviews kunnen sturen in de richting zodat ik genoeg vergelijkingsmateriaal had, maar ik heb mogelijke antwoorden niet vernoemd voordat respondenten zelf antwoord gaven. Ik gaf genoeg ruimte om na te denken en om verheldering van de vragen te vragen. Tijdens het schrijven van de resultaten merkte ik dat ik goed moest opletten hoeveel respondenten iets hadden gezegd, en in hoeverre het bruikbaar was voor het onderzoek. Omdat ik al maanden lang stage loop op de plaats van het onderzoek, heb ik zelf ook kennis over de werking van netwerkondersteuning en het contact met de ouders. Hierdoor moest ik ook waakzaam zijn dat ik niets zelf ging invullen. Hierdoor denk ik dat, als ik nog eens een onderzoek moet uitvoeren, dat ik dan een onderzoekplaats uit zal kiezen waar ik niets van af weet, zodat ik vanaf nul kan beginnen en ik alles kan leren door middel van de interviews.

Om de betrouwbaarheid van het onderzoek hoog te houden is er voor gekozen om meerdere beginvragen te hebben per topic. Verder waren er een aantal vragen opgesteld per topic om ervoor te zorgen dat er genoeg vergelijkingsmateriaal zou zijn voor de resultaten. Verder is de betrouwbaarheid hoog gehouden doordat er maar één respondentgroep is geïnterviewd, namelijk de begeleiders van de woon- en behandelgroep zelf. Met betrekking tot de validiteit werd tegen de respondenten vernoemd dat alles anoniem zou worden verwerkt. Alle namen die genoemd zouden worden bleven anoniem. Hierdoor kreeg ik eerlijke antwoorden en voorbeelden van de respondenten over het werk met de jongeren en hun ouders en hoe deze samenwerking bij sommigen verloopt. Tijdens de uitvoeringsfase kreeg men binnen Juvent te horen dat veranderingen op komst waren met betrekking tot het werk met de ouders. Het ambulant werken, IPT, zou bezuinigd worden en deze werkers zouden volgens een plan van Juvent op de woon- en behandelgroepen systeemgericht gaan werken. De inrichting van dit plan is nog lang niet zeker voor de organisatie, dus konden de respondenten hier weinig over zeggen en had dit geen impact op het doel van mijn onderzoek. Wel is deze verandering meegenomen in de data-analyse en zijn uitspraken over het systeemwerken in de aanbevelingen opgenomen.

Alle respondenten heb ik gelijkwaardig behandeld door middel van een open houding en respect te tonen. Verder heeft het onderzoek geen nadelige effecten op het welzijn van anderen, het onderzoek brengt de samenwerking tussen begeleiding en ouders (en de jongeren) in kaart. Tijdens het onderzoek ben ik zorgvuldig en integer te werk gegaan door kritisch te zijn op de antwoorden die gegeven waren en door te vragen wanneer ik meer verduidelijking wilde hebben. Ik liet mij niet leiden door de respondent, wanneer ik het nuttig vond, liet ik de respondent praten, maar wanneer ik vond dat we van het onderwerp afdwaalden nam ik de leiding weer en stelde ik vragen die bij het onderzoek paste. De opgestelde vragen uit het interviewformulier hielpen hier goed bij.

Bibliografie

- Anker, B. v.-e. (2015, Oktober). Informatie over omgang met ouders van cliënten. (K. Giele, Interviewer)
- Baarda, B. (2009). *Dit is Onderzoek!* Groningen: Noordhoff.
- Bartelink, C. (2012). *Wat werkt bij het versterken van het sociale netwerk van gezinnen?* Utrecht: Nederlands Jeugd Instituut.
- Berg - le Clercq, T., & Zoon, M. (2014). *Wat werkt in multiprobleemgezinnen?* Utrecht: Nederlands Jeugd Instituut.
- Blokland, G., & Rijn, J. v. (2008). *Triple P - Effectieve Jeugdinterventies / Nji*. Opgehaald van Nederlands Jeugd Instituut: <http://www.nji.nl/nl/Databank/Databank-Effectieve-Jeugdinterventies-Erkende-interventies-Triple-P.html>
- Glanz, K., Rimer, B., & Viswanath, K. (2008). *Health Behaviour and Health Education*. Health Education.
- Gottlieb, B., & Bergen, A. (2010). *Social support concepts and measures*. Journal of Psychosomatic Research.
- Hermanns, J., & Menger, A. (2009). *Walk The Line: Over continuïteit en professionaliteit in het reclasseringswerk*. Utrecht: Hogeschool Utrecht.
- Hoagwood, K., Cavaleri, M., Serene Olin, S., Burns, B., Slaton, E., Gruttadaro, D., & Hughes, R. (2010). *Family Support in Children's Mental Health: A Review and Synthesis*. Clinical Child and Family Psychology Review.
- Hoogland, J., Verkooijen, L., Andel, J. v., Til-Teekman, C. v., Moerman, C., Bredewold, F., & Jager-Vreugdenhil, M. (2013). *Netwerkondersteuning van A(lmere) tot Z(wolle) : Een onderzoek naar de kritieke succesfactoren van werkwijzen voor netwerkondersteuning*. Den Haag: Stichting Innovatie Alliantie .
- Houkes, A., & Kok, L. (2009). *Effectiviteit informele netwerken*. Amsterdam: Raad voor de Volksgezondheid en Zorg.
- Juvent. (2015). *Onze visie*. Opgehaald van Juvent: <http://www.juvent.nl/juvent/over-juvent/onze-visie.htm>
- Lang, G., & Molen, H. v. (2012). *Psychologische gespreksvoering: Een basis voor hulpverlening*. Amsterdam: Uitgeverij Boom Nelissen.
- Macionis, J., Peper, B., & Leun, J. v. (2010). *De samenleving: Kennismaking met de sociologie*. Amsterdam: Pearson Education.
- Maulik, P., Eaton, W., & Bradshaw, C. (2009). *The role of social network and support in mental health service use: Findings from the Baltimore ECA study*. Psychiatric Services.
- Nederlands Jeugd Instituut. (2015). *Survival Kid*. Utrecht: NJI.

- Pernice-Duca, F. (2010). *Family Network Support and Mental Health Recovery*. Journal of Marital and Family Therapy.
- Rijksoverheid. (2013). *Memorie van toelichting bij de Jeugdwet*. Den Haag: Rijksoverheid.
- Schamhart, R., & Colijn, J. (2012). *Greep op wraparound care*. Utrecht: Hogeschool Utrecht.
- Verhoeven, N. (2014). *Wat is onderzoek?* Den Haag: Boom Lemma uitgevers.
- Yperen, T. v., Addink, A., Steege, M. v., & Boendermaker, L. (2010). *Algemeen en specifiek werkzame factoren in de jeugdzorg Stand van de discussie*. Utrecht: Nederlands Jeugd Instituut.
- Zoon, M., & Foolen, N. (2014). *Wat werkt bij licht verstandelijk beperkte ouders?* Utrecht: Nederlands Jeugd Instituut.

Bijlage 1: Topiclijst

Beschrijving van topics			
Kernbegrip	Topic	Sub-topics	Openingsvragen
Wet op de Jeugdzorg	De wet in werking	Samenwerking	1. Merk je dat er meer samenwerking met ouders/ het netwerk nodig is?
Sociaal netwerk	Sociaal netwerk als geheel	Sterkte	1. In hoeverre is er sprake van een sterk sociaal netwerk bij de jongeren op de woongroep? 2. Lijdt het netwerk onder de problematiek van de jongere?
	Factoren met invloed op het netwerk	Beschikbare steun	1. Zijn de jongeren op de hoogte, denk jij, van steun die beschikbaar is in hun netwerk? Hoezo wel of niet?
Netwerk-ondersteuning	Succesfactoren in de toepassing	Opstellen van doelen	1. In hoeverre worden ouders betrokken bij het opstellen van de doelen van hun kind? 2. Wat gebeurt er als je niet tot doelen kan komen waar de ouders het mee eens zijn?
	Psycho-educatie	Informeren van ouders	1. Hoe vaak komt het voor dat je ouders moet informeren over de consequenties van de problematiek van hun kind? (bijv. gedrag en reacties) 2. Hoe worden ouders door jullie, als begeleider, geïnformeerd over de problematiek van hun kind wanneer er sprake is van miscommunicatie? (Bijv. bij vertoon van extreem gedrag bij normale vraag)
	Emotionele ondersteuning	Professional als bemiddelaar	1. Hoe kan je, als begeleider, de interacties tussen ouders en het kind ondersteunen wanneer problemen optreden hierin? 2. Wordt er ruimte gecreëerd op de groep voor gesprekken tussen ouders en het kind? ➤ Zo ja, hoe vaak komt het voor dat dit nodig is? Zo nee, wat wordt er wel aan gedaan om de relatie tussen ouders en het kind in stand te houden?
	Concrete en praktische ondersteuning	Vraag en aanbod	1. Merk je bij sommige ouders dat zij makkelijk een beroep kunnen doen in hun netwerk? Heeft dit dan effect op het kind/de jongere? 2. Kan Juvent iets betekenen voor ouders en/of de jongeren m.b.t. concrete hulp?
	Belangenhartiging	Omgaan met belangenhartiging	1. Hoe vaak komt het voor dat de belangen van de ouders, het kind en/of de belangen van de begeleiders niet overeenkomen en hoe wordt hiermee omgegaan? 2. Kan je, als professional, de eisen/belangen van de ouders beïnvloeden? 3. Kan je de ouders iets leren over het omgaan met verschillende belangen en verantwoordelijkheid te nemen m.b.t. het belang van het kind?
	Instructies geven	Aanbod	1. Kan het Anker, of Juvent in het algemeen, de ouders helpen bij het aanleren van vaardigheden (op opvoedkundig gebied)? ➤ Zo ja, hoe werkt dit? Zo nee, zijn er andere opties om ouders te helpen? 2. Is er een specifieke interventie die toegepast wordt bij de ouders (binnen Juvent) m.b.t. het aanleren van competenties?

Bijlage 2: Leeg interviewformulier

Interviewer:	
Geïnterviewde:	
Tijdstip/datum:	
Topics:	

Introductie: Als eerste, bedankt dat ik je mag interviewen. Het is een gesprek tussen mij en jou dat ongeveer 45 minuten duurt. Dit gesprek moet ik opnemen zodat ik daarna transcripten kan schrijven, dit is een eis van school. Het gesprek zal gaan over netwerkondersteuning. De onderzoeksvraag van mijn scriptie luidt: 'Hoe kan de begeleiding van woon- en behandelgroep het Anker cliënten, gedurende hun verblijf bij Juvent, ondersteunen in hun relatie met ouders op het gebied van netwerkondersteuning?' Dit wil ik onderzoeken door vragen te stellen over de aspecten psycho-educatie, emotionele ondersteuning, concrete & praktische ondersteuning, belangenbehartiging en het geven van instructies (aanleren van competenties). Dit lijkt mij een heel interessant onderwerp om over te praten met jullie, omdat ik vaak dingen hoor over de samenwerking met ouders. Om mee te beginnen wil ik een vraag stellen over veranderingen sinds de nieuwe Wet op de Jeugdzorg is gekomen...

1. WET OP DE JEUGDZORG

Topic: De wet in werking
<i>Vraag:</i> Merk je dat er meer samenwerking met ouders/ het netwerk nodig is?
<i>Antwoord:</i>
<i>Vraag:</i> Is de werkwijze veranderd sinds de komst van de nieuwe wet? Is er sprake van verminderde regeldruk?
<i>Antwoord:</i>

2. SOCIAAL NETWERK

Topic: Sociaal netwerk als geheel
<i>Vraag:</i> In hoeverre is er sprake van een sterk sociaal netwerk bij de jongeren op de woongroep?
<i>Antwoord:</i>
<i>Vraag:</i> Lijdt het netwerk onder de problematiek van de jongere?
<i>Antwoord:</i>
Topic: Factoren met invloed op het netwerk
<i>Vraag:</i> Zijn de jongeren op de hoogte, denk jij, van steun die beschikbaar is in hun netwerk? Hoezo wel of niet?
<i>Antwoord:</i>
<i>Vraag:</i> Wordt er een netwerkanalyse uitgevoerd?
<i>Antwoord:</i>

3. NETWERKONDERSTEUNING

Topic: Succesfactoren in de toepassing

Vraag: In hoeverre worden ouders betrokken bij het opstellen van de doelen van hun kind?

Antwoord:

Vraag: Wat gebeurt er als je niet tot doelen kan komen waar de ouders het mee eens zijn?

Antwoord:

Vraag: Kan er iets gezegd worden over de samenwerking met ouders/voogden in het algemeen?
Hoe verloopt deze samenwerking meestal?

Antwoord:

Topic: Psycho-educatie

Vraag: Hoe vaak komt het voor dat je ouders moet informeren over de consequenties van de problematiek van hun kind? (bijv. gedrag en reacties)

Antwoord:

Vraag: Hoe worden ouders door jullie, als begeleider, geïnformeerd over de problematiek van hun kind wanneer er sprake is van miscommunicatie? (Bijv. bij vertoon van extreem gedrag bij normale vraag)

Antwoord:

Vraag: Maken ouders contact met jullie, of jullie juist met hun?

Antwoord:

Topic: Emotionele ondersteuning
--

Vraag: Hoe kan je, als begeleider, de interacties tussen ouders en het kind ondersteunen wanneer problemen optreden hierin?

Antwoord:

Vraag: Wordt er ruimte gecreëerd op de groep voor gesprekken tussen ouders en het kind?

- Zo ja, hoe vaak komt het voor dat dit nodig is?
- Zo nee, wat wordt er wel aan gedaan om de relatie tussen ouders en het kind in stand te houden?

Antwoord:

Vraag: Hoe kan je de ouders ondersteunen als begeleider van hun kind? Is er steun voor de ouders zelf?

Antwoord:

Topic: Concrete en praktische ondersteuning
--

Vraag: Merk je bij sommige ouders dat zij makkelijk een beroep kunnen doen in hun netwerk? Heeft dit dan effect op het kind/de jongere?

Antwoord:

Vraag: Kan Juvent iets betekenen voor ouders en/of de jongeren m.b.t. concrete hulp?

Antwoord:

Vraag: Is het, in het algemeen, reëel dat jongeren terug naar huis kunnen gaan na hun verblijf op het Anker?

➤ *waar ligt dit dan aan?*

Antwoord:

Topic: Belangenbehartiging

Vraag: Hoe vaak komt het voor dat de belangen van de ouders, het kind en/of de belangen van de begeleiders niet overeenkomen en hoe wordt hiermee omgegaan?

Antwoord:

Vraag: Kan je, als professional, de eisen/belangen van de ouders beïnvloeden?

Antwoord:

Vraag: In hoeverre hebben jullie, als begeleider, het voor het zeggen?

Antwoord:

Vraag: Zijn alle eindbeslissingen voor de ouders (eindverantwoordelijken)?

Antwoord:

Vraag: Kan je de ouders iets leren over het omgaan met verschillende belangen en verantwoordelijkheid te nemen m.b.t. het belang van het kind?

Antwoord:

Vraag: Wordt er iets gedaan aan het aanleren van leiderschap bij de ouders? Zodat zij mee gaan naar afspraken en als vertegenwoordiger voor hun kind mee gaan?

Antwoord:

Topic: Instructies geven

Vraag: Kan het Anker, of Juvent in het algemeen, de ouders helpen bij het aanleren van vaardigheden (op opvoedkundig gebied)?

➤ *Zo ja, hoe werkt dit?*

Zo nee, zijn er andere opties om ouders te helpen?

Antwoord:

Vraag: Is er een specifieke interventie die toegepast wordt bij de ouders (binnen Juvent) m.b.t. het aanleren van competenties?

Antwoord:

Vraag: In hoeverre heb je op de groep te maken met IPT?

Antwoord:

Vraag: Wat houdt IPT in?

Antwoord:

Bijlage 3: Feedbackverslag van de opdrachtgever

Hoi Kim,

Je hebt me gevraagd om een feedback verslag betreffende je scriptie.

Ik vind dat je een goed actueel onderwerp hebt gekozen. Het leeft binnen onze behandelgroep en binnen Juvent. Je interviews waren interessant voor de collega's. Je hebt goede vragen gesteld waardoor goede gesprekken ontstonden. Het feit dat je zo'n actueel onderwerp hebt gekozen, maakt dat iedereen er ook wel een mening over heeft.

Als ik kijk naar de uitkomsten interviews geven deze een duidelijk beeld van hoe er door de verschillende collega's tegen zaken aan wordt gekeken. Je hebt alles verwerkt in een "goede scriptie". Je beschrijft in de inleiding goed wat we van je scriptie kunnen verwachten. De toegevoegde begrippenlijst maakt dat het voor iedereen te begrijpen is, wat ik persoonlijk altijd belangrijk vindt bij een scriptie.

Je volgt de opleiding Social Work HBO, ik vind dit een scriptie op HBO niveau. Je aanbevelingen sluiten mijns inziens goed aan bij de komende ontwikkelingen binnen Juvent. Nu is alleen nog niet helemaal duidelijk wie daarin welke rol krijgt.

Mocht je nog verdere vragen hebben, dan hoor ik het wel!

Met vriendelijke groet,

Mirjam van Houte

Bijlage 4: Een transcript

Naam interviewer:	Kim Giele
Naam geïnterviewde:	Respondent 8 – begeleider op woonlocatie het Anker.
Datum van het interview:	25-03-2016
Tijdstip van het interview:	15:30
Geslacht van geïnterviewde:	m / <u>v</u>
Onderwerp:	Netwerkondersteuning
Interviewer: Okee. Voor school moet ik het dus opnemen, zodat ik dan de transcripten kan schrijven, zeg maar... Geïnterviewde: ja. Interviewer: En ik houd wel alle gegevens gewoon anoniem. Geïnterviewde: ja Interviewer: namen van de jongere die genoemd worden, de cliënten, collega's. Geïnterviewde: ja. Interviewer: en ook de opname zelf is voor mij eigen. Geïnterviewde: ja, precies, ja. Ja, dus we kunnen gewoon overal over hebben. Interviewer: ja. Geïnterviewde: okee. Interviewer: <hoesten> Begint weer goed <lach> Nou ik <uh> mijn doel is dus het in kaart brengen van de samenwerking tussen de ouders en de begeleiders heir op het Anker. En, daarvoor ben ik, was ik dus als eerste gaan kijken naar de nieuwe wet op de jeugdzorg. Geïnterviewde: <hmmmm> Interviewer: ...en de uitgangspunten daarvan. Daar komt ik uit dat je met het netwerk moet werken, dat zij veel moeten, ja, overnemen als dat kan. Geïnterviewde: <hmmmm> Interviewer: En dan kom ik meteen op, merk je dat er meer samenwerking met de ouders nodig is, sinds de ingang van de wet? Geïnterviewde: Nou, ik merk dat niet sinds de ingang van de wet, maar wel omdat we dat gewoon zelf belangrijk vinden, dat het gewoon prettig werken is als ouders erg betrokken zijn. En <uh> Ik, ik had bijvoorbeeld de moeder van cliënt D net weer aan de telefoon. Ik probeer die altijd zoveel mogelijk bij alles te betrekken, om alles wat, alles wat zij kan doen laat ik haar doen. Omdat je op	

die manier een goeie <uh> samenwerking heb. En dat is, dat is gewoon fijn. Dus niet zozeer door die nieuwe wet, maar gewoon omdat wij hier systeemgericht werken.

Interviewer: Okee, daar kom ik zo nog verder op terug.

Geïnterviewde: okee.

Interviewer: ...maar eerst nog een dingetje uit de wet. <uh> De wet sprak ook over een verminderde regeldruk voor de professionals, zodat zij meer tijd hadden voor de cliënten. Merk je dat er sprake is van verminderde regeldruk?

Geïnterviewde: Nee! Ik vind het een vermeerderde regeldruk, ja.

Interviewer: Ja, dat hoor ik al vaker.

Geïnterviewde: Ja. Nee, helemaal niet verminderd.

Interviewer: en waardoor komt dat dan?

Geïnterviewde: Omdat dingen soms juist veel lastiger zijn om te regelen, ik, ik bedoel, nu krijgen we cliënt J. en die had gewoon in Middelbrug gewoon een <uh> een plek, een sociale werkplaats en een uitkering. En hier moeten we het helemaal weer opnieuw gaan uitzoeken. Kost gewoon wel veel tijd. Dingen worden alleen maar lastiger, ja.

Interviewer: Ja. Dat is ook het enige wat ik over die wet wil zeggen...

Geïnterviewde: ja, okee, ja. <lach>

Interviewer: <lach> dat waren de dingen waarvan ik dacht 'dat wil ik wel even....'

Geïnterviewde: ja, ja, bevestigd hebben. <lach>

Interviewer: <lach> ja. <uh> verder dan, in hoeverre is er sprake van een sterk sociaal netwerk bij de jongeren hier op de woongroep?

Geïnterviewde: Dat wisselt heel erg per jongere. En <uh> sommige wel sommige niet, <uh> ik moet zeggen, we kijken dan wel, als het bij die jongere zelf bijvoorbeeld niet zo goed is, of er dan iets anders in de plaats kan komen. Ik herinner me ook bijvoorbeeld van vroeger van jongeren die alleen maar een stiefvader had, die er ook helemaal niet goed van was, maar dan gingen we wel kijken naar een <uh> naar een soort pleeggezin, naar een weekend pleeggezin, bijvoorbeeld. Om maar iets van een netwerk te krijgen. Dus het wisselt en er wordt wel erg in geïnvesteerd.

Interviewer: Wordt er ook een netwerkanalyse uitgevoerd, met de jongeren?

Geïnterviewde: Ja. Nou, <uh> normaal werd dat gedaan, en nu wordt het vaak aangenomen. Er was een tijd waar we dat wel <uh> meer op papier deden. Ik weet dat collega M3 er een van cliënt T gemaakt heeft. Het is ook vaak een beetje, soms weet je het wel, dus dan doe je de analyse niet. Dan zit het wel in je hoofd, maar eigenlijk moet je het inderdaad op papier hebben.

Interviewer: Is het dan niet zo effectief als dat je, echt zo'n analyse uitvoert?

Geïnterviewde: Nou, ik denk dat de mentor het vaak wel weet, maar de rest niet. En als ik het natuurlijk op zo'n papier zet, ziet iedereen dat.

Interviewer: Ja, merk je dan ook, als je het op papier zet en met de jongere bespreekt, dat ze dan zeggen van 'oh ja, ik had nooit gedacht dat ik daar, bij die persoon steun kon ontvangen?

Geïnterviewde: Ja. Ja, en je krijgt ook meer gesprekken erover, of, je komt meer te weten. Ja. Dus dat is goed om dat weer eens, meer te gaan doen van alle jongeren. <hmm>

Interviewer: Dat kan. <uhm> Daarnet zei je ook al dat het sociaal netwerk bij de ene wel sterk is en bij de ander niet, waar ligt dat dan aan? Is dat iets van de jongeren zelf dan? Of de ouders?

Geïnterviewde: De ouders. Vaak is het wel het netwerk waar ze uit komen, hoe dingen gaan. Kijk naar <uh. cliënt C, van die moeder kan je ook niet veel verwachten met haar <uh> problematieken. Dat zal ook niet veranderen, en <uh. net zoals cliënt B met zo'n <uh> onmachtige vader, ja. Dat komt bij hem vandaan, dat komt niet door haar. Nee.

Interviewer: Nee... In hoeverre worden de ouders betrokken bij het opstellen van doelen voor hun kind?

Geïnterviewde: Veel, want <uh> in principe wordt er aan het begin van de plaatsing worden de doelen opgesteld en <uh> dat doen we in overleg met de ouders. Jongeren komen, of van huis, of van een vorige groep. En dan zijn er altijd gesprekken met, of met de groepsleiding, en met de ouders, of alleen de ouders, over waar ze mee aan de gang moeten. En het komt natuurlijk van de jongere zelf. Ja.

Interviewer: Ja. Wat gebeurt er als je niet tot een doel kan komen waar de ouders het mee eens zijn? Als jij zelf denkt van 'dit zou ik een belangrijk doel vinden' maar de ouders vinden dat niet.

Geïnterviewde: <hmhmm> <hmhmm> Dan zou ik, dan zou het toch zijn dat we er hier, op de groep, aan werken. Ik moet dan bijvoorbeeld denken aan cliënt A en haar omgang met haar moeder. Ik bedoel, wij <uh> zeggen wel eens bepaalde dingen over hoe moeder is. Ja, dat ga ik niet zo tegen moeder zeggen.

Interviewer: Ja.

Geïnterviewde: Van, dat ik dat zo vind. Maar dan ga ik bijvoorbeeld wel, dan ga ik het een beetje zo brengen van de relatie tussen moeder en dochter te verbeteren. Dus dan stuur je dat een beetje in een richting waarin een moeder zich daarin bijvoorbeeld wel kan vinden.

Interviewer: Ja...

Geïnterviewde: Ja, en aan de andere kant denk ik, ja, dat zijn echt dingen waar je het niet mee eens ben... Ik denk als de jongere iets wil, iets wil leren, dan is dat al een doel. En dan kan het zijn dat de ouders het daar niet zo mee eens is, maar ja...

Interviewer: Dan hebben ze niet veel te zeggen, dan...?

Geïnterviewde: Nee, een ouder kan niet zeggen 'ik wil niet dat mijn kind dit leert. Ik wil niet dat mijn kind leert met geld om te gaan, of...' Nee, dan gaan we daar wel over in gesprek. 'We vinden dat het daarom belangrijk is om,....' <uh> ja...

Interviewer: Ja, kan je ook iets zeggen over de samenwerking met de ouders in het algemeen? Hoe verloopt deze?

Geïnterviewde: Ja, wisselend. Dat scheelt heel erg aan de, aan de, wat de ouders kunnen eigenlijk. Ook een beetje vaak, ook een beetje vaak hun niveau. En aan sommige ouders kan je veel meer overlaten als de andere. Ja, de samenwerking is op verschillende niveaus. Aangepast om hun niveau.

Interviewer: Kan je voorbeelden daarvan noemen?

Geïnterviewde: Nou <uhm> Een moeder van cliënt T, die natuurlijk een beetje zwakbegaafd is, daar hebben we de afspraak mee dat zij op zondag <uh> belt naar de groep, en <uh> als zij niet belt dan bellen wij, omdat we weten dat zij het een beetje eng of spannend vind. Dat is een heel andere samenwerking als die je heb met <uh> <uh> als met de pleegouders van cliënt J, bijvoorbeeld. Daar laat ik heel veel taken bij hun liggen, dat laat ik hun regelen. Dat is een heel ander niveau.

Interviewer: Ja <hoesten> op deze groep wonen ook veel lvb-jongeren.

Geïnterviewde: <hmhhmm>

Interviewer: ... en daar komt ook bepaald gedrag bij kijken. Komt het ook voor dat je ouders vaak moet informeren over het gedrag van hun kind, omdat ze het niet begrijpen?

Geïnterviewde: Ja, we hebben ook wel een ouders die dan zelf <uh> nooit geweten hebben dat hun kind licht verstandelijk beperkt is, dat hebben we gehad. Dat mensen- dat de kinderen gewoon dertien, veertien, vijftien waren en dat ze dachten- dat toen pas het kwartje viel van <uh> hé, ze weten- ze kunnen echt niet anders dan zo. Ja, dat is gebeurd. Ja.

Interviewer: <oh> wel raar eigenlijk dat ze dan geen...

Geïnterviewde: Ja, of dat jongeren het heel lang volhouden op een normale school, en dat het dan pas op latere leeftijd de seintjes komen dat ze <uh> dat, dit is er aan de hand, dit is gebeurd. En dat is dan een heel <uh> een heel <uh> ja, op zich wel een rouwperiode waar <uh> ouders dan in terecht komen. Dat je heel andere verwachtingen heb van je kind, ineens.

Interviewer: En hoe ga je daar dan mee om, met ouders?

Geïnterviewde: Ja, dan ga je ze daar over inlichten. Dan ga je daar gesprekken over hebben en <uh> gewoon vertellen hoe het is, hoe de boel in mekaar steekt. En wat de mogelijkheden zijn, en wat hun <uh> valkuilen een beetje zijn, zeg maar. En ook uitleggen dat het komt omdat, doordat ze lvb zijn. Vaak zie je natuurlijk wel veel woede, tussen ouders en hun kind omdat ze niet luisteren, vervelend zijn, maar soms is het ook gewoon onmacht van die kinderen, die altijd overschat worden.

Interviewer: Ja...

Geïnterviewde: Dus ja, dat gebeurt, ja.

Interviewer: Staan ouders er dan wel open voor, voor advies van jullie?

Geïnterviewde: Ja, want de mensen zijn vaak op zoek naar <uh> waarom, maar oplossingen ofzo. Dus ja, maar dat is wel een lange weg. Natuurlijk, ja. Sommige willen het ook niet accepteren, dat... ja.

Interviewer: Hoe ga je er dan mee om als ze het niet willen accepteren?

Geïnterviewde: Ja, telkens maar weer over in gesprek, en telkens ook maar weer benoemen van <uh> ...

Interviewer: gewoon blijven herhalen...

Geïnterviewde: ja, ja.

Interviewer: Dat lijkt me heel moeizaam. <lach>

Geïnterviewde: Ja. <lach>

Interviewer: Maken jullie met de ouders contact of <uh> zijn er ook ouders die juist naar jullie toekomen?

Geïnterviewde: Het gebeurt allebei. En <uh> je hebt ouders die heel veel bellen, dus die moet je zelf nooit te bellen, maar er zijn er ook die <uh> zoals cliënt T's moeder, die is gewoon verlegen. Dan moeten wij gewoon bellen. Dus dat is ook afhankelijk van de ouder, wat er nodig is.

Interviewer: Ja, dan moet je eigenlijk ook wel de ouders goed kennen om....

Geïnterviewde: ja, ja...

Interviewer: die samenwerking in stand te houden...

Geïnterviewde: Ja, dat is ook heel verschillend inderdaad. Ja. De benadering.

Interviewer: Komt dat uiteindelijk door de manier- 'we hebben al lang met een ouder niet gesproken, misschien moeten we maar even...'

Geïnterviewde: Ja, dat is eigenlijk ook wel de taak van een pb-er, om te zorgen dat je contacten met je, met je mentorkind- met de ouders goed lopen. En zelf denk ik wel, in ieder geval elke week wel sowieso even een belletje van <uh> om even te horen hoe en wat.

Interviewer: Ja...

Geïnterviewde: En andere ouders bellen heel vaak, dus dan heb je dat soms niet eens, maar...

Interviewer: Nee. Hoe kan je, als begeleider, de interacties tussen ouders en het kind ondersteunen wanneer problemen optreden?

Geïnterviewde: Nou, ik denk dat het heel belangrijk is dat we altijd zo laagdrempelig mogelijk zijn, en da ouders- dat we altijd zeggen van 'goh, je kan altijd komen bij ons hé, het moet niet over iets moeilijks te gaan'. En dat je daardoor al een beetje een band kunt creëren doordat het

makkelijker is om moeilijke zaken aan te pakken. Dat je elkaar al een beetje kent en ook <uh> ja, dat het wat luchtiger is.

Interviewer: Maken ze dan ook gebruik van <uh> koffie te komen drinken?

Geïnterviewde: Ja, dat gebeurt wel, ja. En ik moet zeggen, ik doe ook wel eens- voorheen bij cliënt M. Dan belde ik even van te voren, van 'goh, ik ben er de hele dag. We moeten dit en dat even bespreken. Kom je nog maar even langs'. En meestal maakte ze daar dan wel <uh> gebruik van, om even een half uurtje langs te komen.

Interviewer: En ouders die moeilijk te bereiken zijn?

Geïnterviewde: <uhm> Ja, ouders die moi- ik had ook cliënt Q natuurlijk <lach> nou, die moeder kwam altijd. Die was niet moeilijk te bereiken. <uhm> ja, dat heb je ook wel eens, dan je het gewoon wat functioneler over de telefoon natuurlijk, maar dan nog, ja... ik blijf altijd wel bellen als het nodig is.

Interviewer: En als zo'n ouder dan steeds maar langskomt, hoe ga je daar dan mee om?

Geïnterviewde: Ja, ja, soms moet je dat ook begrenzen en soms- dat hebben we ook wel gedaan bij [moeder van cliënt], dan zeiden we 'zondagavond mag je ze terugbrengen, maar <uh> 20u moet je weg, want dan gaan we goede tijden kijken, en dan drinken we met z'n allen en dan is het gewoon weer rust in de groep'. En dat hebben we- dat klinkt nu wel heel hard, maar dat kan je best op een goede manier uitleggen van 'dat doen we bij iedere ouder zo, dat is niet omdat jij het ben, of...' <uh> maar dat kan omdat je dan ook al een beetje een laagdrempelige band heb met elkaar, of ja...

Interviewer: En dat accepteren ze dan ook?

Geïnterviewde: Ja hoor, ja hoor. En vaak bleef ze dan nog zitten dus maakte ik een grapje van 'he <uh> het is tijd hé. Ik berg de thee op hoor [moeder van cliënt]. Ja, een beetje luchtig.

Interviewer: Ja, dan kan dat wel...

Geïnterviewde: Ja. En ook omdat we vaak ouders spreken van als er iets is moet je het bespreken, want iedereen doet zijn best en <uh> en dat doe ik ook tegen haar, van <uh> 'nu hoor ik dit of dat'. Ja.

Interviewer: wordt er ook ruimte gecreëerd op de groep voor gesprekken tussen ouders en het kind?

Geïnterviewde: ja, zeker. Ja, dat kan met groepsleiding erbij, of zonder. Dat kan in de woonmaker, of ja, er wordt gewoon gekeken waar er plaats is en <uh> als dat nodig is wordt dat altijd mogelijk gemaakt.

Interviewer: Gaan ouders daar ook op in dan? Doen ze dat ook?

Geïnterviewde: <uh> Ja, soms wel ja. Ik bedoel [moeder van cliënt K] die pas een paar uur is geweest en <uh> ja hoor.

Interviewer: en ouders die dat niet willen?

Geïnterviewde: Ja, dan ben je gauw klaar. Je bedoelt wanneer ze helemaal niet willen komen?

Interviewer: Ja, als <uh> contact met jullie juist niet willen hebben. Hoe ga je dan, in het belang van hun kind die hier wel zit, hoe ga je daar dan mee om?

Geïnterviewde: Ja. Ja, dan moet je een gesprek aangaan over dat- dat het wel belangrijk is dat we- dat we wel contact hebben. En dat het niet veel of lang hoeft te zijn, maar dat we wel functioneel contact moeten hebben in het belang van hun kind. En- en dan kan best dat daar heel vaak gebeld voor wordt dan, bijvoorbeeld, hé, voordat ze eindelijk een willen komen. Er wordt wel bij een plaatsing op het Anker- belangrijk- er wordt wel gezegd dat we het belangrijk vinden, een goed contact met ouders, omdat we allemaal hetzelfde willen. We willen allemaal dat het kind <uh> beter de maatschappij ingaat.

Interviewer: Ja.

Geïnterviewde: Dus dat ze eigenlijk helemaal niet willen, dat <uh> hoogstens dat ze een beetje ongeïnteresseerd zijn, maar ja... wel proberen.

Interviewer: Is er ook steun- ja, hulp, voor de ouders zelf, als begeleider? Niet alleen voor hun kind, maar ook voor de ouder?

Geïnterviewde: Van ons bedoel je?

Interviewer: Ja, wat kunnen jullie daarin betekenen?

Geïnterviewde: Ja, dat is voor ons natuurlijk- vroeger had je- dan hadden ouders gewoon maatschappelijk werk, dat- iedere ouder die een <uh> kind had bij, toen was het nog AZZ, die kreeg een keer in de zoveel tijd een maatschappelijk werker op bezoek. Dat is natuurlijk wegbezuinigd. Er waren ook veel jongeren die MEE Zeeland hadden, die thuis kwam. Dat is ook wegbezuinigd...

<geklop aan de deur> <cliënt zegt iets en gaat weg>

Geïnterviewde: ...Even denken hoor. Nu, ik- Als ik de ouders spreek willen ze toch best vaak ook wel hun <uh> hun zegje doen, hun hart luchten en vaak wordt daar wel ruimte voor gegeven. Op een moment, wanneer het natuurlijk te gek wordt, wordt het ook wel afgekapt, maar vaak is het wel functioneel om ze dat even te laten doen. En vaak heeft het wel iets met hun kind te maken, dus kom je altijd wel ergens toe <uh> ja, dus ja, daar geven wij wel ruimte voor ja. Maar niet dat het natuurlijk de overhand neemt ofzo, je kan ook zeggen 'misschien moet je zelf eens- <uh> ga eens langs de huisarts of <uh> ga hier of daar eens praten'. Een beetje aansturen daarop, als dat nodig is. We kunnen natuurlijk niet helemaal gaan <uh> overnemen...

Interviewer: Is er ook nog iets anders in Juvent voor de ouders? Gericht op de ouders?

Geïnterviewde: <uhm> Ja, er gaat natuurlijk nu wel meer komen, met dat systemisch werken, denk ik... Binnen Juvent zijn we natuurlijk jeugd- ja, je hebt natuurlijk van alles, maar het gaat eigenlijk om de jeugd, dus...

Interviewer: ja. Maar je ziet het toch- je ziet het dat kinderen dan deel van hun netwerk zijn, het is heel belangrijk...

Geïnterviewde: Ja, ja, als je natuurlijk IPT pakt, zoals bij cliënt B thuis, daar wordt met vader hard mee aan de slag gegaan om hem sterker te maken naar de opvoeding van de kinderen toe. Dus ja, dan is dat ook zeker wel voor hem, want hij moet soms gewoon wat <uh> wat harder, wat strenger zijn.

Interviewer: Ja, dus dan zit er iemand eigenlijk in het gezin en, dan gaat het over het aanleren van dingen....

Geïnterviewde: ja, ja... precies, dus dat is zeker wel wat voor ouders. Ja.

Interviewer: Ja, maar dat ging er toch uit nu?

Geïnterviewde: Nou, IPT zal wel blijven, maar er worden er minder ingezet, volgens mij, niet zoveel meer, ja...

Interviewer: Hoezo? Weet je ook wat over dat systemisch werken?

Geïnterviewde: Nee. Er is dinsdag weer een bijeenkomst over <uh> over het vervolg, maar ook over het sociaal plan enzo. Dus <uh> nee, nog niet echt.

Interviewer: okee. Veel is er nog niet bekend dan?

Geïnterviewde: Nee, nee... nee.

Interviewer: Nou, <uhm> Volgende onderwerp dan maar al <lach> Toch gaan we best snel door de vragen heen.

Geïnterviewde: ja he! <lach> ja, het wordt een heel verhaal, ja.

Interviewer: <lach>

Geïnterviewde: Ik praat veel <lach>

Interviewer: <lach> dat is ook de bedoeling.

Geïnterviewde: okee.

Interviewer: Merk je, bij sommige ouders, dat ze makkelijk een beroep kunnen doen in hun netwerk? Hoor je daar wel iets van?

Geïnterviewde: <uh> Dat wisselt ook heel erg. Ik bedoel, <uh> cliënt C is ook echt beperkt in- hij heeft natuurlijk zijn moeder en <uh> en dan nu oma, maar dat is dan natuurlijk een beperkt netwerk. Als je dan kijkt bij cliënt B, dan zijn oma en opa ook wel- vooral oma dan, die zijn wel het netwerk, maar dat is eigenlijk ook maar eentje, eigenlijk. Cliënt T, dat durf ik eigenlijk niet eens zo te zeggen. Cliënt E is natuurlijk ook heel beperkt <uh> netwerk, [stiefvader], hier dan [vriendin], dus dat is vaak dan toch wel beperkt. Ik weet cliënt D, daar staat de familie ook wel best op zichzelf, volgens mij, zo als ik zo begrepen heb. Laat ook niet zoveel van buiten toe.

Interviewer: Laat dat dan ook iets zien bij de jongeren? Dat ouders weinig mensen om hun heen hebben?

Geïnterviewde: <hmm> Dat weet ik eigenlijk niet zo. Dat kan ik eigenlijk niet echt zo zeggen.

<cliënt komt ineens binnen> cliënt: Oh... <loopt weer weg>

Geïnterviewde: oh... <lach>

Interviewer: een minimale reactie <lach>

Geïnterviewde: <hmhmm> Maar, om het zo te zeggen, jongeren hebben vaak wel een beperkt netwerk, maar ik denk dat ouders dat vaak ook hebben, dus dat het misschien niet zo eens opvalt.

Interviewer: Voor de jongeren dan?

Geïnterviewde: Ja, misschien wel, want ik denk dat het voor de jongeren niet zoveel opvalt. Ik bedoel- als ik naar mijn eigen kijk, als ik een verjaardag heb, dan heb ik heel veel vrienden en familie, maar ik denk dat- als hier jongeren een verjaardag hebben, dan denk ik- dan weet ik dat het wat beperkter is, van wat er komt. Maar dat is ook...

Interviewer: Dat is wat ze gewend zijn dan...

Geïnterviewde: Dat is ook een beetje hoe het bij hun werkt, denk ik...

Interviewer: ja....

Geïnterviewde: ja, doordat het binnen een bepaald sociaal gebeuren is.

Interviewer: Dan is het al- ja, beperkt en als ze dan- en als het dan niet- ja, hecht is, dan vragen ze ook niet snel om hulp, lijkt mij.

Geïnterviewde: ja, precies.

Interviewer: Kan je daar dan makkelijk tussen komen dan?

Geïnterviewde: Dat gaat soms inderdaad een beetje moeilijker, soms inderdaad, ja. Ik bedoel <uhm> de moeder van cliënt D, daar heb ik wel goed contact mee, maar dat is ook van een bepaalde hoogte. Is ook niet- zij is ook een beetje gesloten, dus daar staat het ook al bekend van de vorige groepen, zeg maar. Ja...

Interviewer: <hmm> ja...

Geïnterviewde: Ze hebben ook vaak zo'n heel verleden, er is vaak zoveel bagage en <uh> ja, ja, ja...

<veel lawaai in de kamer naast ons, gebonk>

Geïnterviewde: verbouwing <lach>

Interviewer: ja <lach> Van de week was het veel erger.

Geïnterviewde: Ja, ik begreep het.

Interviewer: Is het reëel, volgens jou, dat jongeren naar huis toe kunnen gaan na hun verblijf hier, op het Anker?

Geïnterviewde: Voor heel veel jongeren niet. Voor de meeste van ons niet. Ik denk dat voor jonge kinderen, maar je nog <uh> veel in de thuis situatie kan investeren, dan is het makkelijker. Maar bij ons zijn ze op zo'n leeftijd, vaak al tegen volwassenen aan, dat het eigenlijk geen zin meer heeft, dan ga je eigenlijk een beetje terug.

Interviewer: Ligt het dan alleen aan hun leeftijd of zijn er ook andere factoren dan?

Geïnterviewde: Nou, ik vind ook vaak hun leeftijd en soms ook <uh> ouders die dan moeilijk te veranderen zijn, of niet te veranderen zijn. Psychiatrische stoornissen en alles, ja, sommige jongeren hebben het in dat opzicht ook wel wat beter voor mekaar als hun ouders, of wat beter zicht op de situatie als hun ouders. Cliënt C zegt van ' <uh> ja, je weet hoe mijn moeder is he, je weet hoe dat gaat'. Dan denk ik, ja...

Interviewer: Ja, hij heeft dat inzicht wel.

Geïnterviewde: Ja, moeder gaat gewoon zo door, die gaat ook echt niet veranderen. Want dan had ze dat de afgelopen jaren ook wel al <uh>

Interviewer: Maar is daar dan ook geen hulp bij?

Geïnterviewde: Nee. Dat wilt ze ook niet, nee.

Interviewer: Nee, en je kan het ook niet dwingen.

Geïnterviewde: Nee, nee.

Interviewer: <hmm> Nu gaat het over belangenhartiging.

Geïnterviewde: <hmmhmm>

Interviewer: Je hebt de belangen van de ouders, het kind en Juvent, de begeleiders. Hoe ga je daarmee om, met die verschillende belangen?

Geïnterviewde: De verschillende belangen, nou, ik denk dat je altijd een beetje probeert om de belangen op een <uhm> op één rij te krijgen, want ik wil dat het goed gaat met de jongeren die hier zitten, want dat vind ik leuk. Dat is mijn werk, dat- daar krijg ik energie van. En ouder willen ook vaak wel het beste voor hun kind, en de jongere, die wil zelf ook wel. Als je erover door praat, natuurlijk keten en leven de lol, is allemaal leuk, maar ze willen allemaal wel een beetje een goede toekomst, zeg maar. Met wat geld en huisje, een leuke vriend of vriendin, eigenlijk wil iedereen dat, dus die belangen probeer je een beetje op één rij- op één lijn te krijgen. Maar je hebt natuurlijk wel eens dat ouders bijvoorbeeld <uh> liever niet hebben dat hun kind uit huis geplaatst wordt.

Interviewer: Nee...

Geïnterviewde: maar, soms zie je daardoor dat het allemaal wel wat beter gaat. Dan worden de weekenden bijvoorbeeld wat leuker, ze groeien een beetje naar elkaar toe. Dus ik denk dat je daar

altijd wel een beetje mee bezig bent, om het zoveel mogelijk- om de neus zoveel mogelijk dezelfde kant op te hebben.

Interviewer: Dus je kan die belangen wel beïnvloeden?

Geïnterviewde: Ja. Ik denk dat je daar altijd wel een beetje mee <uh> ja, mee aan de slag bent. Ja.

Interviewer: Gewoon continu eigenlijk?

Geïnterviewde: Ja, dat is eigenlijk ook- de doelen komen daar een beetje mee samen. Ja, dus belangenhartiging. Je hebt natuurlijk wel eens ouders die dingen willen die echt niet kunnen. Dat- dat gebeurt ook, maar dan kan je antwoord over geven en zeggen 'ja, hoor eens, bij Juvent is het zus of zo, dat mag gewoon niet'. Dan- ja, dan is dat soms ook makkelijk. Dan is dat een regel en dan kan je daar achter- ja, achter schuilen klinkt een beetje raar, maar dan is dat gewoon zo. Dat maakt het....

Interviewer: Maar blijft het daar dan ook bij of gaan ouders dan nog in het verzet?

Geïnterviewde: <hmmm> Nee. Ja, vaak toch ook niet. Of tenminste, het gebeurt natuurlijk ook wel eens dat ze niet luisteren en niet doen van zo en zo, zo laat moet hij thuis zijn maar <uhm> maar het is vaak ook zo wel duidelijk als het zo is. En ze zullen het misschien wel eens een keer niet doen, of twee keer, maar dat wordt dan besproken en dan <uh> ja...

Interviewer: Ja, bespreken is dan ook het enige wat je kan doen?

Geïnterviewde: Ja, ja.

Interviewer: En als ze niet luisteren, ligt het ook bij hun, dan kan je niks doen...?

Geïnterviewde: Nee, als het natuurlijk is- met Intervence er tussen zitten dan kan je hun dat laten oppikken ofzo, maar het is soms ook- je zit ook met- als je vrijwillige plaatsing heb, dan hebben ouders ook veel voor het zeggen. Dus ja, als je het dan heb over hun belangen. Ja, kijk, ze moeten natuurlijk niet gaan zeggen van <uh> ik wil dat mijn kind drugs gebruikt, of van die rare dingen. Maar verder, mogen ze voor de rest hun belangen <uh> kenbaar maken, ja.

Interviewer: Ja...

Geïnterviewde: Ja, en dan moet ik ook denken aan, bijvoorbeeld, bij belangen, cliënt G was natuurlijk echt gelovig, ja, dat is in het belang van ouders. Juvent heeft daar niet zoveel mee, maar dat wordt wel gerespecteerd. Dus <uhm> ja, ik denk dat daar wel veel ruimte voor is, voor ieders belang.

Interviewer: Okee. Nu zit ik ook te denken, bij bijvoorbeeld het maken van afspraken, doktersafspraken of wat dan ook. Worden de ouders dan ook ingelicht om te vragen 'gaan jullie er dan mee naar toe?' Of, komen die afspraken meestal bij de begeleiders te liggen?

Geïnterviewde: Nou, dat zijn wel dingen die afgesproken worden als een jongere komt. Zo van <uh> ik bedoel, dat cliënt D's moeder gaat graag mee naar de huisarts en al die zaken oppakt. Maar dat is heel persoonlijk, want een andere moeder <uh> bij cliënt C zeggen we ook wel eens van, ja... moeder wil dat ook maar die- die gaat gewoon niet, die doet het niet, daar kan je niet zo van op aan. Dus <uhm> Dan wordt er gekeken naar het belang van het kind, eigenlijk een beetje,

van <uh> wat beter is. Ja, je wil natuurlijk zo veel mogelijk stimuleren dat ouders het doen, maar als het in hun nadeel is en het komt er elke keer niet van, dan- dan werkt dat ook niet...

Interviewer: En om men duur dan...

Geïnterviewde: Maar. Het beleid van ons is wel dat ouders het zoveel mogelijk doen. Dat is het wel, maar, soms kunnen er natuurlijk andere afspraken worden gemaakt. Cliënt K had natuurlijk onlangs ruzie met zijn moeder. Die wilde niet met haar naar Amares, dus ja, dan doen wij dat bijvoorbeeld een keer. Dus het is <uh> bespreekbaar.

Interviewer: Wie gaat er het meeste mee naar afspraken, als je het zo bekijkt? De begeleiders of...

Geïnterviewde: Nou, we proberen- ja, kijk, zoals een tandarts hier dat- dat doen wij natuurlijk allemaal, maar <uh> we proberen ouders er zoveel mogelijk bij te betrekken maar ik denk dat wij dan nog het meeste doen. Maar dan zit je- net zoals bij cliënt E, ja die heeft alleen [stiefvader]. Die zit vaak op dat booreiland, dat kan helemaal niet. Die zit ook een heel eind hier vandaan, dus ik denk dat wij het meeste wel doen ja. Maar dan nog, dan probeer je er ze wel zoveel mogelijk van op de hoogte te brengen door ze te bellen en alles.

Interviewer: Is het dan ook wekelijks contact dat je heb met de ouders?

Geïnterviewde: <uhm> Ik moet zeggen, van mijn pb-kind wel, maar niet bij alle ouders. Maar wel als er bijvoorbeeld bijzonderheden zijn. Net zoals [collega J] van de week met cliënt J. <uh> Een afspraak gehad bij de gemeente, dan belt ze wel ook die ouders om even <uh> Als er bijzonderheden zijn moet die wel de ouder bellen, dat is wel gewoon een afspraak.

Interviewer: Bellen ouders zelf ook dan of <uh>?

Geïnterviewde: Ja, dat wordt natuurlijk ook gestimuleerd, van <uh> dan en dan gaan we naar die afspraak. Ze kunnen natuurlijk ook zelf bellen, ja.

Interviewer: ja... Zijn- zijn ouders, denk je, ook tevreden over <uh> de communicatie?

Geïnterviewde: Nee, ik denk dat er heel veel ouders nooit tevreden zijn. <lach>

Interviewer: <lach>

Geïnterviewde: Ik denk dat we soms heel goed dingen communiceren, maar dan hebben toch altijd nog iets om <uh> wat te mopperen wat niet goed is.

Interviewer: Waar ligt dat aan denk je?

Geïnterviewde: Nou ja, waar ligt dat aan, ik denk dat iedereen zijn best doen, maar er wordt heus wel eens wat vergeten, maar ouders zijn vaak ook wel een beetje <uh> ja... het is nooit goed ofzo, ja... bepaald... ja, die hebben altijd wel wat te mopperen.

Interviewer: Ja. Dan had ik er ook nog eentje of er genoeg contact met ouders is.

Geïnterviewde: Ja, ik vind van wel. Maar sommige ouders hebben behoefte aan meer. Maar dat is ook het stukje van, dan gaat het soms niet eens meer over het kind maar over hun zelf. Ik bedoel, de moeder van cliënt K, die heeft behoefte aan veel contact als er van alles afspeelt, maar het

gaat niet iedere keer om <uh> het gaat veel om haar- om haar frustratie over dat ze cliënt K niet spreekt of, ja... Ze- ze vraagt ons ook soms dingen te doen, of, ik weet dat ze wel eens zei van 'het is jullie pakkie aan'. En dan, nee, zo werkt het niet, maar in hun ogen dus wel. Of een moeder van cliënt A die vindt dat wij bepaalde dingen allemaal moeten doen.

Interviewer: Hoe ga je daar dan mee om?

Geïnterviewde: Ja, dat is de onmacht van ouders en frustratie. En vaak is het een beetje- of het is veel <uh> aanhoren en begrip daarvoor tonen, maar soms kan je ook dingen niet veranderen op dat moment. Dat leg je dan ook uit, maar in hun ogen is het niet bevredigend met wat ze willen, natuurlijk, want ze willen dat het gelijk opgelost wordt en <uh> Dat is vaak ook een beetje hun <uh> beperking. Die ze vaak ook wel een beetje hebben.

Interviewer: Ja, dan zou ik ook denken van, ga iemand anders zoeken, maar ja. Jij zit- Jullie zitten hier met hun kind, jullie begrijpen de situatie.

Geïnterviewde: Ja.

Interviewer: Zou je zelf wat verbeterd of anders willen zien in de samenwerking met ouders?

Geïnterviewde: <uhm> Nou, ik vind dat wij al veel <uh> samenwerken met ouders, dat wij ook twee leuke activiteiten per jaar- de nieuwe jaarborrel en <uh> de barbecue doen we altijd in de zomer. En <uh> Dat we laagdrempelig zijn. Ja, misschien moeten we nog meer structureler gaan doen, maar dat is ook een beetje een urenplaatje.

Interviewer: Hoe zou je dat dan ook doen?

Geïnterviewde: Ja... Je kan ze natuurlijk vaker uitnodigen, maar niet iedereen zit daar inderdaad op te wachten. En het systemisch werken, ja, ik bedoel. Ik weet het ook niet zo goed. In hoeverre ze dat door willen laten voeren en <uh> ...

Interviewer: Hoe het er uit gaat zien...

Geïnterviewde: Ja.

Interviewer: Wat is belangrijk om te onthouden in de samenwerking met ouders?

Geïnterviewde: Nou, ik vind het heel belangrijk om vooral samen te werken en dan niet dat- dat je een beetje gelijkwaardig daar in ben. Dat ze niet zo voelen, dat ik bijvoorbeeld hun af en toe eens iets vraag om dat of dat te doen. En dat ik daar dan bijvoorbeeld mee verder ga, ofzo. Dat- dat hadden we bij die cursus van <uh> van over de samenwerking met ouders, dat je ze serieus neemt. De- dat als zij iets vraagt, dat ik dan ermee verder ga maar andersom ook. Ja, echte samenwerkingsrelatie. Dat is belangrijk. En het laagdrempelig.

Interviewer: Doen ouders dan ook vaak wat jij wil van hun?

Geïnterviewde: Ja, nou, ja. Ik weet bijvoorbeeld bij cliënt D's moeder, die zei dat- we hadden het over dat hij zo druk was, dus, 'goh, misschien moet hij eens voor medicatiecontrole, en dan heeft hij een verwijsbrief nodig. Dus ik ga even informeren bij Amares en als jij nou gaat om die verwijsbrief'. Nou, dan gaat ze daar serieus mee aan de slag, en dan draagt zij ook bij om iets te regelen voor haar zoon. Ja, dat is belangrijk.

Interviewer: Ja... wil jij nog iets kwijt over het onderwerp netwerkondersteuning?

Geïnterviewde: Nee, eigenlijk niet. Ik heb al heel veel gezegd volgens mij.

Interviewer: Ja, volgens mij ook.

Geïnterviewde: Ja, prima.

Interviewer: Ik zal even kijken hoe ver we al zitten.

Geïnterviewde: Is het snel of is het langzaam?

Interviewer: <onverstaanbaar> Ik heb eigenlijk mijn vragen al gehad, school zegt ongeveer drie kwartier.... Ik heb genoeg.

Geïnterviewde: O ja... nou... ik praat heel snel.

Interviewer: <lach> ik zelf ook.

Geïnterviewde: Ja, en bij sommige dingen praat je al vooruit over het volgende.

Interviewer: Ja, het komt ook allemaal zo dicht bij elkaar.

Geïnterviewde: Ja, ja, ja. Nou, ik vind het goeie vragen.

Interviewer: Gelukkig.

Geïnterviewde: Ja.

Interviewer: Dan ga ik het interview hier maar stoppen.

Geïnterviewde: Ja.

Bijlage 5: Handtekeningenlijst

Voor akkoord van het onderzoeksverslag:

De stagebegeleider:

De onderzoeker: